

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÖNETİM VE STRATEJİ TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

BANKACILIKTA KREDİ DERECELENDİRME

Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi

Yusuf ZENGİN

Ankara, 2025

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÖNETİM VE STRATEJİ TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

BANKACILIKTA KREDİ DERECELENDİRME

Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi

Yusuf ZENGİN

**Proje Danışmanı
Doç. Dr. Mehmet Arcan TUZCU**

Ankara, 2025

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
DÖNEM PROJESİ DEĞERLENDİRME FORMU

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Enstitünüz İşletme Anabilim Dalı 23942219 numaralı tezsiz yüksek lisans öğrencisi Yusuf Zengin'in "Bankacılıkta Kredi Derecelendirme" adlı ("Credit Rating in Banking) tezsiz yüksek lisans dönem projesi tarafımda değerlendirilmiş olup,

BAŞARILI

BAŞARISIZ

bulunmuştur.

Dönem projesi danışmanı olarak, adı geçen öğrencinin notunun, dönem projesinin Enstitünüz Müdürlüğü'ne tesliminden önce *Öğrenci İşleri Bilgi Sistemi*'ne (OİBS) tarafımdan işlendiğini beyan ederim.

DÖNEM PROJESİ DANIŞMANI ONAYI

17/02/2025

Doç. Dr. M. Arcan TUZCU

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Doç. Dr. M. Arcan TUZCU danışmanlığında hazırladığım “**Bankacılıkta Kredi Derecelendirme (Ankara, 2025)**” adlı dönem projesindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

17/02/2025

Yusuf ZENGİN

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
GİRİŞ.....	1
1. KREDİNİN TANIMI VE UNSURLARI	4
1.1. Kredi Kavramı ve Tanımı	4
1.2. Kredinin Unsurları	5
1.2.1. Zaman (Vade).....	6
1.2.2. Güven.....	9
1.2.3. Gelir	12
1.2.4. Risk Unsuru	16
2. KREDİLERİN SINIFLANDIRILMASI	20
2.1. Nitelik Açısından Krediler	23
2.1.1. Nakit Krediler	23
2.1.2. Gayrinakit Krediler	25
2.2. Vade Açısından Krediler	26
2.3. Teminat Açısından Krediler	28
2.3.1. Teminatsız (Açık) Krediler	28
2.3.2. Şahsi Ve/Veya Maddi Teminatlı Krediler.....	29
2.4. Kaynak Açısından Krediler.....	30
2.5. Kullanıcısına ve Kullanım Amacına Göre Krediler.....	31
2.6. Tahsis Yetkisi Açısından Krediler	32
3. BANKALARIN KREDİLENDİRME SÜRECİ VE İLKELERİ	35
3.1. Bankaların Kredi Süreci	35
3.2. Kredilendirmenin Temel İlkeleri	36
4. DERECELENDİRME KAVRAMI VE TARİHÇESİ	43
4.1. Derecelendirme Kavramı	43
4.2. Derecelendirmenin Tarihçesi	43
5. BANKACILIKTA KREDİ DERECELENDİRME	45
5.1. Bankacılıkta Kredi Derecelendirmenin Amacı ve Önemi	45
5.2. Bankacılıkta Kredi Derecelendirme Metodolojisi	46
5.3. Bankacılıkta Kredi Puanlaması (Scoring)	47
5.4. Bankacılıkta Kredi Derecelendirme (Rating)	49

5.4.1. Bankacılıkta Analiz Yöntemleri ve Finansal Oranlar	51
5.4.1.1. Karşılaştırmalı Analiz (Yatay Analiz)	51
5.4.1.2. Yüzde (Dikey) Analizi	52
5.4.1.3. Oran (Rasyo) Analizi.....	52
5.4.1.3.1. Likitide Oranları	53
5.4.1.3.2. Faaliyet Oranları.....	54
5.4.1.3.3. Mali Oranları	55
5.4.1.3.4. Karlılık Oranları	56
SONUÇ	58
KAYNAKÇA	64
ÖZET	67
ABSTRACT	68

GİRİŞ

Ülkemiz bankacılık kanununun birinci maddesi; mali piyasaların güven ve istikrarla çalışmasına, kredi mekanizmasının etkin bir şekilde yürütülmesine, mevduat sahiplerinin yarar ve çıkarının hukuki güvence altına alınmasına ilişkin uygulama, prosedür ve yöntemleri düzenlemesi şeklindedir.

Kaynakların doğru kullanılması ve fon sahiplerinin kaynaklarını sorunsuz olarak bankacılık sisteminde tutması ancak ve ancak doğru işleyen bir kredi sistemi ile mümkündür. Kredi ve mevduata ulaşmak için hem ulusal hem uluslararası yöntemleri kullanmak günümüz internet çağında çok kolaylaşmıştır. Birbirlerini görmeyen kaynak sahipleri ile kredi kullananlar arasındaki ilişkiyi yürüten bankalar; bu sistemin doğru işlemesini ancak ve ancak uluslararası standartlarla sağlamaktadırlar. Uluslararası finans sisteminde her geçen gün büyüyen ürün hacimleri ve ürün çeşitliliği, rekabetin de artmasıyla daha çok kar elde etmek isteyenlerin risk alma iştahını artırmıştır.

Bankalar tüm bu gelişmeler çerçevesinde ana faaliyet konusu olan mevduat toplama ve kredi verme konusunda ulusal ve uluslararası entegrasyona uyum sağlayarak, finans alanında yenilikler yaparak faaliyetlerini sorunsuz yürütmek ve verdiği kredilerin sorunsuz olarak anlaşılabilir vadede geri dönmesini sağlamak zorundadır.

Bankalar kredi süreçlerini işletirken; kredilerin vadesinde ödenmesini, seyyaliyetini, güvenini ve verimliliği sağlamak için dinamik bir yapı içinde çalışmalarını yürütmek zorundadırlar. Kredilerin doğru ve sorunsuz yönetilmesi yükümlülüklerin de kolaylıkla yerine getirilmesini sağlanacağından bankalar kredi risklerinin sınıflandırılmasını ve derecelendirilmesini sağlamak zorundadırlar.

Kredi derecelendirme kavramı ekonomilerdeki büyük buhranlar veya sorunlu dönemler sonrası bankacılık sistemine fon sağlayanların bilgilendirilmesi ve aldıkları risklerin hangi sınıfta olduklarını görmeleri için ilk olarak Amerika Birleşik

Devletlerinde ortaya çıkmıştır. Modern ve sistematik olarak çalışan derecelendirme kuruluşları 20. yüzyılda finans dünyasında aktif olarak yerini almıştır.

Kredi derecelendirmesi; kredi kararının verilmesi, kredinin fiyatlaması, kredi portföyünün çeşitliliğinin nasıl olacağı ve kredi riskinin yönetilmesi hususunda öncelikle kredi veren bankaların yol haritasını oluşturmaktadır. Bankalar kredi derecelendirmesi ile risklerini doğru yöneterek sürdürülebilir optimum karlılık sağlayacaklarından ve en önemlisi fon sağlayanlara karşı güvenli ve verimli olacaklarından fon bulma konusunda da avantajlı olacaklardır. Tüm bu nedenler çerçevesinde kredi derecelendirmesi, modern bankacılık sisteminin vazgeçilmezi ve finansal piyasaların etkin ve istikrarlı şekilde işleminin ana sağlayıcısıdır.

Bankalar kredi derecelendirmesi ile gerçek kişilerden tüzel kişilere, bireylerden, kurumsal büyük firmalara, geniş bir kredi portföyünün; mevcut ve gelecekteki yükümlülüklerini yerine getirme düzeyini çeşitli analiz yöntemleriyle incelenir, değerlendirir ve sınıflandırır. Kredi talep edenin veya kredi sahibinin belirli süreler için belirlenen metodolojilerle ve çeşitli analizlerle incelenmesi, değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkartılan nihai not kredi derece notu olarak kredi değerliliğini gösteren matematiksel ifade olmuştur.

Bankacılık yasalar, uygulama esasları, yönetmelikler, tebliğler ve tüm yasal süreçler çerçevesinde bankacılık işlemlerini yürütmekte olup ana faaliyetinden biri olan riski yönetirken kullandığı kredi derecelendirmenin uygulamasının nasıl olduğunun bankacılık tecrübem ve ağımdaki diğer bankacılardan edindiğimi bilgileri de derleyerek çalışmamda paylaştım. Böylelikle hem teori hem uygulamada neler olduğunu görmüş olacağız.

Bankacılıkta kredi derecelendirmesi, kredi riskinin yönetilmesinde, finansal kararların alınmasında ve piyasa istikrarının sağlanmasında son derece önemlidir.

Bankacılık yasaının ilk maddesinin sağlanabilmesinin temel taşı olan kredi derecelendirmesine ilişkin detaylara iş bu çalışmamızda yer verilmiştir.

1. KREDİNİN TANIMI VE UNSURLARI

1.1. Kredi Kavramı ve Tanımı

Kredi; Latince güvenmek, inanmak, manasını taşıyan “credere” kelimesinden gelmektedir (Tuncer ve Ulusoy, 2019)

Türk Dil Kurumu kredi kelimesini sözlüğünde “Güven, saygınlık, borcunu ödeme konusunda güvenilir olma hali, ödünç alınan veya verilen mal, para” olarak tanımlanmaktadır (Sozluk.gov.tr/).

Bankacılıkta kredi; ihtiyaç duyulan nakit veya kefaletlerin banka aracılığıyla talep eden gerçek veya tüzel kişiye belli şartlarla ve belirli bir bedel karşılığında sağlanmasıdır. Kredi ile gerçek veya tüzel kişi gelecekte elde edeceği bir emtiayı veya gelecekte yerine getireceği bir yükümlülüğü banka aracılığıyla bugünden elde eder.

5411 sayılı Bankacılık Yasası Madde 48’de “Bankalarca verilen nakit krediler gayrinakit krediler ile kefalet mektupları, teminata konu taahhütler, vadeli işlemlere ilişkin sözleşmeler ve benzeri diğer protokoller nedeniyle üstlenilen yükümlülükler, kanun uygulamasında kredi sayılır. Ek olarak, katılım, kalkınma ve yatırım bankalarının yaptığı her türlü finansman, ortak yatırımlar veya yasal merci tarafından belirlenecek diğer yöntemlerle sağlanan fonlar da bu yasa kapsamında kredi olarak anılır.“

Bankacılıkta kredi, risk olarak adlandırılır. Kredinin risk olarak adlandırılmasının nedeni ise ödünç verilen nakit veya gayrinakit kredinin verildiği andan itibaren, geri getirilmesi kararlaştırılan ve karşılıklı olarak anlaşılan zamanda geri getirilmeme veya öncesinde kredinin sorunlu hale gelmesi belirsizliğidir.

Kredi bazen tatil, bazen bayram harcaması, bazen ev tadilatı için bireysel gerçek kişinin kullandığı ihtiyaç kredisi, bazen büyük bir fabrikanın yapımı, köprü imalatı, devasa bir otelin renevasyonu için işletme ya da yatırım kredisi olarak tüzel kişilik

tarafından kullanılabilir. Kredinin bankacılıktaki karşılığını gerçek kişiler veya tüzel kişiler için buna benzer sayısız örnekle çoğaltabiliriz.

Uygulamada kredi müşteri için ihtiyaç ya da amaç olarak tanımlanabilirken banka için kredi verirken karlı ve dönüşü kolaylıkla sağlanabilecek finansmandır. Kredi verilirken doğru verilmesi gerektiği verildikten sonra dönüşünün artık kredi alanın kararı olacağı aşikardır. Bankalar krediyi amaç ve alan kişinin iyi tanımlanması olarak tanımlayabilirler.

Bankalar uygulamada krediyi tanımlamak yerine kredinin ne getireceğini ve ne götüreceğini ölçerek karlılıkla krediyi yönetmeyi tercih ederler. Kredi bankalar için risk ve riskin doğru yönetilmesi yani kredinin doğru derecelendirilmesine odaklanır. Krediler doğru verilip geri dönüşlerinde sorun olmadığında bankaların karlılığı da artar bu yönden bakıldığında kredi aslında kardan, karlılıktır.

O da şöyle ki amacına uygun olarak geri dönecek şekilde bankaca sağlanan finansmandır.

Bankacılık uygulamasında gerçek kişilerin taleplerine ve tüzel kişiler olarak krediler bankalarda bölümlere ayrılmıştır.

1.2. Kredinin Unsurları

Banka ile kredi kullanan arasındaki ilişkinin oluşmasını sağlayan özellikler kredi unsurlarıdır. Bunlar; zaman (vade), güven, risk ve gelir unsurudur (Karamustafa, 2013).

Banka yaptığı inceleme analiz ve değerlendirmeler sonucunda güvendiği kişi veya tüzel varlığa belli bir vadede, gelir elde etmek üzere ve geri ödenmeme riskini üstlenerek oluşturulan ilişki ile kredi meydana gelir.

1.2.1. Zaman (Vade)

Zaman kredinin ne zaman kullanıma sunulacağını yani kredinin başlangıcını (valör) ve hangi vadede veya vadelerde geri ödeneceğini belirleyen unsurdur. Kredinin vade tarihi olmaması durumunda kredi varlığından söz edilemez (Takan, 2001).

Kredide zaman; kredinin başlangıcı ve kredinin hangi tarihlerde bankaya geri ödeneceğinin baştan bilinmesi, tarafların bu konuda anlaşmış olması gerekliliğidir. Kredide zaman kavramı çok önemli bir yer tutar ve kredi işlemlerinin düzenlenmesinde önemi çok büyüktür. Kredide zamanı; valör ve değer tarihi, ödeme planı ve vade, faiz oranı ve hesaplanması ile kredinin geri ödenme zamanı başlıklarında odaklayabiliriz.

Valör, Fransızcadan dilimize geçmiş bir terim olup, kelime anlamı olarak değer veya değerli olma durumuna işaret eder. Bankacılık ve finansal işlemler açısından valör; bir işlemin yapıldığı tarih ile işlemin finansal olarak geçerli kabul edildiği tarih arasındaki farkı tanımlar. Genellikle değer tarihi olarak adlandırılan bu kavram, bankacılık işlemlerinde işlem tarihi ile işlemin gerçekleştiği ya da hesaplara yansıdığı tarih arasındaki süreyi ifade eder. Bu süre, özellikle faizin ve kar payının hesaplanması ve işlemlerin finansal etkilerinin değerlendirilmesinde önemli bir rol oynar. Valör özetle; krediye ilişkin matematiksel olarak yapılacak tüm hesaplamaların esas alındığı kredinin başladığı tarihtir.

Kredinin başlangıcı tarafların sözleşmeyi imzalaması, gerekli teminatların bankaca alınması ve kredi fonlarının alıcıya aktarıldığı kredinin başlangıcıdır. Uygulamada ve teoride bu tarih valör olarak tanımlanır. Valör, kredinin resmi olarak başlama anıdır ve kredi sözleşmesindeki hükümlerin geçerlilik kazandığı tarihtir.

Bankalar kredi işlemlerindeki tüm süreçleri valör tarihi üzerinden yönetirler. Valör kredi tutarının hesabınıza geçtiği tarih ile işlem tarihinin farklı olabileceği anlamına gelir. Özellikle kredi faizlerinin hesaplanmasında valör tarihi önemlidir, çünkü

faizler genellikle bu tarihe göre hesaplanır. Bankacılık uygulamasında valör kredinin hesaba geçtiği günden başlayarak hesaplanırken kredinin borçlu tarafından borcunun ödediği günün ertesi gün olarak hesaplanır. Müşteri krediyi cuma günü yatırmışsa faiz ve kar payı hesabı cumayı takip eden pazartesi günü olarak hesaplanarak kredi alıcısına yansıtılır.

Değişken faizli ve ödeme günü kesinleştirilmemiş kredilerde krediyi cuma günü veya ertesi günü tatil olan günde ödemek yerine kredi tutarının günlük mevduat yaparak iş gününde geri ödemek kredi mevduat faiz makası açık olmadığı dönemde kredi borçlusuna adına daha avantajlı olabilecektir.

Kredi ödeme planı ve vade; krediler her zaman belirli bir vade süresi sonunda geri ödenmek üzere verilir. Vade, kredinin geri ödeme süresini belirler. Vade süresi, kredinin türüne göre değişiklik gösterebilir (örneğin, konut kredisi, taşıt kredisi, ihtiyaç kredisi v.b.). Ödeme planı da, bu vade süresi boyunca borçlunun yapacağı ödeme tarihlerini ve tutarlarını belirler.

Kredide; kar payı ve faiz tutarı hesaplama süreci; kredilerin kar payları ile faiz oranları banka ile kredi borçlusuna arasında anlaşılan belli bir zaman diliminde uygulanır. Kar payı ve faiz hesaplamasında günlük, aylık veya yıllık faiz oranları kullanılabilir. Kredilerin geri ödenmesinde faiz oranının ne zaman hesaplanmaya başlandığı, ödeme planı ve kredinin vadesi gibi faktörler, zamanın nasıl işlendiğini kredinin ne zaman ödeneceğini ve kredinin faiz hesaplamasının nasıl yapıldığını gösterir. Bankalar taksitli ödeme planlarının hesaplanmasında basit faiz veya birleşik faiz formülü ile hesaplama yapabilirler. Taksitli kredilerde hafta sonuna gelen taksit gününü hafta içine getirerek veya ilk iş gününe sarkıtarak faiz avantajı yaratabilirler. Faiz kredinin maliyetinin hesaplanmasında çok önemli faktör iken valör ve hesaplama yöntemi de önem arz etmektedir. Bu nedenle krediler karşılaştırırken sadece faiz oranı dikkate alınarak işlem

yapılmamalı aynı vadede tüm kredi maliyetleri yani kredi dönüş maliyeti karşılaştırılarak kredi seçimi yapılmalıdır.

Kredide ödeme zamanı; kredinin geri ödeme süresi, genellikle aylık ödeme planlarıyla düzenlenir. Kredi geri ödemeleri zamanında yapılmadığında, gecikme faizi devreye girebilir ve borçluya ek maliyetler yüklenebilir. Bu da kredinin zamanla olan ilişkisini daha belirgin hale getirir. Kredinin geri ödenmesi süresinin baştan iyi belirlenmesi gereklidir. Gerekli durumlarda bankadan kredi için ödemesiz dönemler talep edilmelidir. Kredinin geri ödenmesi kredi borçlusu için hem itibarın devam etmesi hem de kredi maliyetine gecikme faizinin eklenmemesini sağlar.

Kredi geri ödeme vadesinde ödemediği takdirde erteleme veya yeniden yapılandırma süreçleri devreye girer. Banka kredi borçlusunun kredi geri ödeme vadesindeki finansal durumuna ve kredinin teminatlarına göre yasal işlemleri başlatabileceği gibi kredinin vadesinin uzatılması veya kredinin yeniden yapılandırılmasını sağlayabilir.

Banka kredi sözleşmeleri ve genel bankacılık kuralları çerçevesinde; borçlunun ödeme güçlüğü çekmesi durumunda kredi ödeme süresinin ertelenmesi ya da yeniden yapılandırılması sağlama konusunda tercih hakkına sahip taraftır. Bu süreçte de, kredide zaman kavramı kredi sözleşmesini etkileyen önemli bir unsurdur. Kredi vadesinin uzatılması, faiz oranlarının güncellenmesi veya ödeme planının değiştirilmesi gibi durumlar, kredinin zamanla ilişkisini yeniden şekillendirebilir. Bu şekilde zaman, kredilerin yapısı ve uygulanabilirliğinde çok kritik bir faktördür. Kredinin başlangıcı, vadesi, faiz hesaplama süreci, ödeme zamanı gibi unsurlar, zamanın doğru bir şekilde yönetilmesiyle daha sağlıklı bir kredi yönetimi sağlanır.

1.2.2. Güven

Bankalar ile bankalardan kredi kullananlar arasında oluşan güven ile kredi ilişkisi kurulur. Bankalar, kredi talebi olanların bir takım bilgilerini incelemekte ve kredinin geri ödeneceğine dair veri ve kanaatler sonucunda güven duygusunun oluşması sonrası kredi sürecini başlatmaktadır. Güven ilişkisini destekleyen bir takım kefalet ve teminatlar da kredinin güven unsurunu destekleyici yöntemler olarak tesis edilmektedir (Tuğcu, 2018).

Kredi derecelendirmesi aslında güveni tesis etmek ya da bir borçlunun ödeme kapasitesini ve borcunu geri ödeme gücünü görmek için yapılan değerlendirme sisteminin tümüdür. Bu süreç, hem bireysel hem de kurumsal kredi başvurularında önemli bir yer tutar. Güven unsuru, bankacılık ve finansal sektörde kredi borçlusu açısından büyük önem taşır.

Bankacılık işlemlerinde güven, yalnızca finansal bir işlem olarak değil, aynı zamanda bir ilişkiler bütünlüğü olarak ele alınmalıdır. Bir kredi başvurusu, borç veren ve borç alan arasında belirli güven temelleri üzerine kuruludur. Kredi sözleşmesinin geçerliliği ve etkinliği, her iki tarafın da belirli yükümlülükleri yerine getireceğine olan güvenle şekillenir. Kredinin temel unsurları, yani borç verenin sağladığı finansman, borçlunun ödeme kapasitesi, faiz oranları ve teminatlar gibi faktörlerin her biri, güvenle doğan ve sürecin başlanmasında ana etkidir.

Kredi ilişkilerinde, borç verenin kredi vermeyi kabul etmesi, borçlunun finansal geçmişi ve ödeme kapasitesine olan güvenine dayanır. Borç veren, kredi başvurusu sırasında, borçlunun gelir durumu, kredi geçmişi, mevcut borç yükü gibi çeşitli verileri değerlendirir. Burada güven, yalnızca borçlunun geçmiş finansal davranışlarıyla değil, aynı zamanda borç verenin sunduğu kredi ürünlerinin de şeffaflığı ile sağlanır.

Güven kredi ilişkisinde iki taraflı bir unsurdur. Banka kredi şartları konusunda dürüst ve açık olduğunda, borçlunun güven duygusu artar. Bu güven, borçlunun kredi geri ödemelerinde zamanında ve eksiksiz davranma niyetini güçlendirir.

Banka kredilerde güveni güçlendirmek için; borçlunun finansalları ile borçlunun geçmişine bakar ve borçludan kredi için maddi teminatlar talep edebilir.

Kredilerde teminatlar, genellikle borç verenin güvenini pekiştiren unsurlardır. Birçok kredi türü, borçlunun kredi geri ödeme taahhüdünü yerine getirmemesi durumunda, borç verenin finansal kayıplarını azaltmaya yönelik güvence sunar. Örneğin, ipotekli kredilerde, borçlunun ödeme yapmaması durumunda, banka, teminat olarak aldığı gayrimenkulü satışa çıkararak borcunu tahsil edebilir. Teminatlar, kredinin geri ödenmesi noktasında güven sağlar ve borç verenin riskini minimize eder. Bu da, her iki taraf için güven duygusunu pekiştirir. Banka krediyi teminata göre vermez ancak kredi borçlusunun kendine güvenini görmek ve krediyi ödememe durumunda kredi borçlusuna karşı güçlü olmak için maddi teminat ister.

Güven unsuru kredi faiz oranları, borç verenin ve borç alanın ilişkilerindeki güveni doğrudan etkileyen bir unsurdur. Bankalar ve finansal kuruluşlar, faiz oranlarını belirlerken şeffaf ve adil bir yaklaşım sergileyerek, borçlunun finansal planlamasında güven oluşturabilirler. Faiz oranları, piyasadaki ekonomik koşullara ve kredi riskine göre değişiklik gösterse de, borç verenin bu oranları net bir şekilde belirtmesi, borçlu açısından güven oluşturur. Kredi sözleşmesinin tüm koşullarının anlaşılır bir şekilde ifade edilmesi, olası anlaşmazlıkların önüne geçer ve her iki tarafın da haklarının korunmasını sağlar.

Borçlunun kredi derecelendirme notu, güvenin temel unsurlarından biridir. Kredi notu, borçlunun geçmişteki ödeme performansını ve finansal disiplini gösteren önemli bir göstergedir. Bankalar ve finansal kuruluşlar, kredi notunu kullanarak borçlunun krediye olan uygunluğunu değerlendirirler. Yüksek kredi notuna sahip bir birey,

genellikle kredi geri ödeme konusunda daha güvenilir olarak kabul edilir. Kredi notu, borç verenin risk yönetimi yapmasına olanak tanır ve güvenli kredi verme kararları alınmasını sağlar. Borçlunun da, kredi notunu yüksek tutarak finansal güven oluşturması, uzun vadede kredibilitesini artırır.

Kredinin güven unsurları, yalnızca finansal ilişkilere değil, aynı zamanda yasal ve düzenleyici bir çerçeveye de dayanır. Kredi işlemlerinin her aşaması, devletin belirlediği yasalar ve düzenlemelerle korunur. Bu yasalar, borç verenin ve borçlunun haklarını güvence altına alır. Ayrıca, düzenleyici denetimler, bankaların ve finansal kuruluşların güvenli bir şekilde kredi verip vermediklerini kontrol eder. Yasal bir güvence altına alınmış kredi sözleşmesi, her iki taraf için de adil ve güvenilir bir ortam yaratır.

Kredi geri ödemeleri, güven oluşturmanın önemli bir parçasıdır. Borçlunun, kredi sözleşmesindeki ödeme tarihleri ve tutarlarına sadık kalarak ödemelerini düzenli bir şekilde yapması, borç verenin güvenini pekiştirir. Düzenli ödeme, borçlunun finansal disiplini ve ödeme gücü hakkında güven uyandırır. Bu süreçte, borçlu ve borç veren arasında şeffaf bir iletişim sağlanması da güveni artırır. Ödeme güçlüğü çeken borçlular için yapılan esneklikler ve yeniden yapılandırma işlemleri de güven unsuru yaratır, çünkü bu durum, bankaların müşteri odaklı ve anlayışlı bir yaklaşım sergilemesiyle ilgilidir.

Bankacılıkta güven unsuru bazen finansalların önüne geçen ve kredi borçlusunun daha önceki borçlarını ödemesine veya ödeme performansının bozulduğu dönemdeki davranışlarına göre uygulanan bir süreç olarak karşımıza çıkabilir. Uygulamada kredi borçlusunun daha önceki davranış bilgisine göre finansalların en düşük düzeyde kabul edilebilir olması durumunda dahi kredi verilebilmektedir.

1.2.3. Gelir

Bankaların ana gayesinin kar elde etmek olduğu düşünöldüğünde kredi kullandırılarak fon yaratılması bankalar için en büyük gelir unsurudur. Elde edilen gelirler sermayedar ve mevduat sahiplerine faiz veya kar payı olarak ödenir. Karlı ve verimli çalışan bankanın iş iştahı artıkça finans piyasasının gelişmesine katkısı artacağı ve finans sektörünün etkin işlemesine yardımcı olacağı aşıkardır (Tuğcu, 2018).

Gelir unsurunu hem borçlunun geliri hem de bankanın kredi ilişkisinden elde edeceği gelir olarak ele almak daha kapsayıcı olacaktır.

Bankalar gerçek kişinin veya tüzel kişiliğın kredi talebini değerlendirirken, borcun geri ödenme kapasitesini ve borçlunun finansal durumunu gösteren bu kritik unsur, riskinin değerlendirilmesinde titizlikle incelerler. Gelir unsuru, bir kredi başvurusunda dikkate alınan en temel faktörlerden biridir. Kredi veren kurumlar, borçlunun düzenli gelir elde etme kapasitesini ve bu gelire kredi geri ödemelerini yapıp yapamayacağını değerlendirirler. Borçlunun gelir düzeyi, kredi türüne göre değişiklik gösterse de, genellikle bir kişinin ya da şirketin krediye uygunluğunu belirleyen temel parametrelerden biridir.

Bireysel kredilerde, başvuru alan kişinin gelir durumu, genellikle maaş, kira geliri, serbest meslek kazançları veya diğer gelir kaynaklarına dayanır. Kredi veren kurumlar, bu gelirlerin düzenli ve sürdürülebilir olmasına dikkat eder. Özellikle sabit ve düzenli maaşlı çalışan kişiler, kredi başvurularında daha güvenilir olarak değerlendirilir, çünkü düzenli gelir akışı, ödeme düzenini sürdürebilme olasılığını artırır. Ancak serbest meslek sahipleri ve mevsimsel gelir elde edenler için gelir dalgalanması göz önünde bulundurularak daha dikkatli bir değerlendirme yapılır.

Gerçek kişinin gelir düzeyinin yanı sıra, giderlerini nasıl yönettiği de kredi değerlendirmesinde önemlidir. Gelir gider dengesi, borçlunun finansal disiplini ve

ödeme kapasitesini gösteren önemli bir göstergedir. Kredi veren kurumlar, başvuru alan kişinin aylık gelirinin ne kadarını borç ödeme, tasarruf veya diğer ihtiyaçlar için kullandığını değerlendirirler. Aylık gelir ile giderlerin dengeli olması, borçlunun kredi ödemelerini zamanında yapabileceğine dair güven oluşturur.

Kredi başvurusunda başvuru alan kişinin aylık gelirinin miktarı, kredi miktarını ve faiz oranlarını etkileyebilir. Bankalar, başvuru alan kredi tutarını, bireyin gelir düzeyine orantılı olarak belirler. Yüksek gelirli bir birey, daha yüksek kredi tutarına başvurabilirken, düşük gelirli bir kişi genellikle daha düşük kredi limitlerine başvurur. Gelir düzeyi, aynı zamanda kişinin kredi skorunu da etkileyebilir; çünkü daha yüksek gelir, finansal sorumlulukları karşılama konusunda daha fazla güvence sağlar.

Kredinin gelir unsuru, yalnızca bireysel başvurularda değil, aynı zamanda kurumsal kredilerde de önemlidir. Şirketlerin finansal sağlığı, gelir tabloları ve nakit akışları üzerinden değerlendirilir. Bir şirketin düzenli gelir elde etmesi ve karlılığı, kredi veren şirketlere olan güvenini artırır. Kurumsal kredi başvurularında, şirketlerin gelirleri kadar giderleri, borç ödeme kapasitesi, maliyet yönetimi ve finansal planlama da göz önünde bulundurulur. Şirketlerin gelir unsuru, aynı zamanda gelecekteki yatırımların ve büyüme stratejilerinin uygulanabilirliğini belirler.

Gelir kaynağının çeşitliliği, kredi değerlendirmelerinde pozitif bir etki yaratabilir. Tek bir gelir kaynağına sahip olan bireyler, daha büyük bir risk taşıyabilir, çünkü gelir kaynağında oluşacak bir azalma durumunda ödeme güçlüğü çekebilirler. Ancak, gelir kaynaklarını çeşitlendirmiş olan bireyler (örneğin, birden fazla iş veya yatırım geliri gibi), daha güvenli bir kredi başvurusu yapmış olurlar. Gelir çeşitliliği, bankalar için daha az riskli bir profil oluşturur ve başvuru alan kredinin onaylanma ihtimalini artırır.

Gelir unsuru, kredi başvurusunda en önemli değerlendirme kriterlerinden biridir ve kredi veren kurumların karar sürecinde belirleyici bir rol oynar. Borçlunun gelir

düzeyi, gider yönetimi ve gelir çeşitliliği, kredi riskini ve ödeme gücünü doğrudan etkiler. Bu yüzden, bankalar ve finansal kurumlar, başvuranın gelir durumu hakkında detaylı bilgi edinerek, hem borçlunun ödeme kapasitesini değerlendirir hem de kredi verme kararlarını alırken daha sağlam temellere dayanır.

Bankalar, gelir unsuru ile ilgili kararlarını yalnızca kendi iç politikalarına dayalı olarak değil yasal düzenlemelere göre dikkate alırlar. Ülkemizde bankaların kredi vermede uygulayabileceği belirli gelir limitleri vardır. Örneğin, bir bireyin gelirinin dört katından fazla kredi kartı limitinin verilemeyeceği gibi. Bankalar, bu yasal sınırlar içinde kalarak, kredi verirken daha temkinli ve sağlam adımlar atarlarken ülkenin ekonomi yönetimin uyguladığı ekonomi politikasında da uygun hareket etmiş olurlar ki aksi durumda bankalara cezai yaptırım uygulanabilir. Bu durumda krediden gelir elde etmek isterken banka gelir kaybına uğrayabilir.

Bankacılık sektörü, kredi işlemleri ile gelir elde etme amacını güderken, bu gelirleri sağlamak için birçok farklı işlem ve faaliyet üzerinden kazanç elde eder. Bankaların finansal faaliyetlerinden elde ettikleri gelirleri kredi işlemlerinin verimliliği ile yakından ilişkilidir. Bankaların elde ettiği gelirler, sadece kredilerin faizinden değil, aynı zamanda çeşitli hizmetlerden ve finansal işlemlerden de kaynaklanmaktadır. Gelir unsuru, bankaların faaliyetlerini sürdürebilmesi ve kar elde edebilmesi için son derece önemli ve kritik bir bileşendir.

Banka tarafından bakıldığında gelir; bankanın müşterisinden elde ettiği verimlilikle ölçülür. Verimlilik, genellikle kredi işlemlerinden elde edilen kar ile ölçülür. Bu kar, bankaya sağlanan gelirle doğru orantılıdır. Gelirlerin çoğu, bankaların müşterilerine sunduğu finansal hizmetlerden elde edilir ve bu hizmetler kredi faiz geliri, komisyon gelirleri, döviz alım-satım işlemleri, kiralık kasa hizmetleri gibi farklı unsurlar içerir. Verimlilik, bu unsurların bankanın genel gelir yapısına nasıl katkı sağladığını gösterir ve bankanın karlılığını artırma çabalarının temelini oluşturur.

Bankaların gelir kaynağının en büyük kısmını faiz gelirleri oluşturur. Bankalar, kredi verdiklerinde, müşterilerden faiz talep ederler. Bu faiz oranları, bankanın kredi türüne, risk analizine ve ekonomik koşullara bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Faiz gelirleri, özellikle kredi işlemlerinden sağlanan en temel gelirdir ve verimliliğin ana belirleyicisidir.

Bankaların gelir elde ettiği diğer kalem ise komisyon gelirleridir. Bankalar, müşterilerine kredi verme, hesap açma, kredi kartı çıkarma gibi işlemler için komisyon alırlar. Ayrıca, bankacılık işlemleri (örneğin para transferleri, havale işlemleri, EFT işlemleri vb.) için de komisyon gelirleri elde edilir. Komisyon gelirleri, faiz gelirlerine göre daha sabit bir gelir kaynağı sağlar ve bankaların finansal istikrarını güçlendiren önemli bir bileşendir. Bankaların faiz dışı gelirleri ile faiz dışı giderlerini karşılama oranı banka için çok önemli olup bankalar arasında bu bir rekabet ve güç göstergesi olarak da tanımlanabilir.

Bankalar; kambiyo işlemleri altında döviz alım-satım işlemlerinde kur farklarından yararlanarak, kar elde ederler. Vadesiz mevduat, bankalar için önemli bir gelir kaynağıdır. Müşterilerin bankada tutulan vadesiz mevduatları, bankaların kredi verme kapasitesini artırır ve bankalar bu mevduatlara karşı faiz ödemek yerine, mevduat sahiplerinden düşük maliyetlerle fon sağlarlar. Bankalar, yurt içindeki ve yurt dışındaki müşterilerinden gelen havale ve para transfer işlemleri için ücret alırlar. Uluslararası ticaretlerde aracı veya teminat veren olarak gelir elde ederleri. Bankalar ayrıca, takasa verilen çekler gibi diğer hizmetlerden de gelir elde edebilirler. Takas işlemleri, bankalar arası ticaretin ve ödemelerin düzenli bir şekilde yapılmasını sağlar ve bu işlemlerden de bankalar komisyon alır. Çek takası işlemleri, özellikle şirketler arası finansal ilişkilerde yaygın olarak kullanılır ve bankaların ticari gelirlerini artırır.

Bankacılık sektöründe gelir unsuru, çok yönlü ve çeşitlendirilmiş bir yapıya sahiptir. Kredi verilen müşteriden sadece faiz geliri elde etmenin yanında, komisyon

gelirleri, kambiyo karları, mevduat gelirleri, havale işlemleri ve diğer finansal işlemler, bankaların kar elde etmesine ve verimliliği artırması için çaba gösterdiği sistemsel geliştirmeler yaptığı ve bunu raporlamalar ile yönettiği bir süreçtir.

Bankacılıkta kredi borçlusuna sağlanan kredi tutarına ve krediye bağlı olarak diğer faaliyetlerden elde edilen gelirlere göre ortalamadan pozitif yönde sapan yani kredi tutarına göre çok kar edilen müşterinin iyi yönetilmediği ve bu durumun kredi riskinin derecelendirilmesinde iyi bir kriter olduğu bilinmelidir.

Bankalar, gelir unsurlarını dengeli bir şekilde yöneterek, hem risklerini minimize eder hem de karlılıklarını artırırlar.

1.2.4. Risk Unsuru

Bankacılıkta kredi eşittir risktir. Çünkü risk belirsizlik tehdidi olup kredi ilişkisinin oluşması ancak bankaların ilişkinin riskini üstlenmesiyle meydana gelir. Bankalar belirsizliklerin zararlı sonuçlanmaması için risk ölçüm süreçleriyle alınacak riskleri ölçer ve kredilerin doğru yapılanması ve teminatlanmasını sağlayarak kredilerin zamanında ödenmesini yönetmeye çalışır.

Kredinin hesaplanan riski, kredi risk primini belirlemekte olup riski düşük hesaplanan kredilerin risk primi daha az, riski yüksek olan kredilerin risk primi de doğal olarak yüksek olacaktır. Bankalar kredi limitlerini ve kredilerin teminat yapılarını kredi riskine göre belirlemektedir. Bu yolla bankalar riski doğru fiyatlayabileceklerdir. (Seval, 2024).

Bankacılık faaliyetlerinin en temel unsurlarından biri kredi verme olup bunun karşılığı olarak içerdiği risk de bankacılık için en önemli faktördür. Bankalar, kredi verdiklerinde doğrudan bir risk üstlenmiş olurlar. Çünkü kredi, borçlunun gelecekteki ödeme kapasitesine dayalı olarak verilen bir finansal üründür ve bu durum belirsizlik içerir. Kredi ilişkisi, bankaların çeşitli riskleri elde etmeyi planladığı gelire göre

üstlendiği belirsizliklerle başlar. Bu nedenle, kredi süreçlerinin yönetimi, bankaların işleyişinde kritik bir rol oynar.

Kredi riski, bankaların, müşterilerine verdikleri kredilerin geri ödenmeme olasılığına karşı duyduğu tehlikedir. Kredi veren banka, krediyi verdiği kişiye güvenerek belirli bir miktar parayı ödünç verir. Ancak, borçlunun ödememesi durumunda banka bu parayı kaybeder. Kredi riski, bankanın finansal sağlığını doğrudan etkileyen, yönetilmesi gereken bir tehlike yaratır. Kredi riski, genellikle bir borçlunun ödeme gücündeki düşüşten, ekonomik dalgalanmalardan veya dışsal faktörlerden kaynaklanabilir.

Kredi riski, farklı türlerde ortaya çıkabilir ve her tür, bankaların risk yönetim stratejilerini şekillendirir.

Bireysel müşterilerden dolayı bankanın aldığı riskler; kişinin gelir durumu, iş kaybı, sağlık sorunları ya da kişisel finansal yönetim becerilerinden kaynaklanabilir. Bu tür riskler, genellikle düşük gelirli bireyler ya da kredi geçmişi zayıf olan kişilerde banka için gelir kaybına neden olabilir. Bankalar bu duruma göre strateji geliştirmiş ve kredi derece notuna göre kredi fiyatlaması yapmaktadırlar.

Kurumsal müşterilerden dolayı bankanın aldığı riskler; tüzel kişiliğin mali durumu, sektörel riskler, alacak ve borçlarına ilişkin yaptığı işlemlere ilişkin riskler, uluslararası ticaret veya yatırım yapılan ülkelerin riskleri, yönetim başarısızlıkları ya da piyasa koşullarındaki olumsuz değişiklikler olarak sıralanabilir. İlave olarak, şirketlerin yasal düzenlemelere uyumsuzluğu da ek bir risk faktörü oluşturabilir. Örneğin kredi risk toplamı 500 Milyon TL üzerinde olan şirketlerin kredi kullanabilmesi için yetkili kredi kuruluşundan kredi derecelendirme notu (Jcr) alma zorunluluğu mevcuttur.

Bankalar, yukarıda belirtilen riskleri minimize etmek için önlemler ve çeşitli risk yönetimi stratejileri uygularlar. Bu stratejiler, kredi verme kararlarını daha sağlam hale getirmek ve bankaların karşılaşacağı olası zararları azaltmak amacıyla geliştirilir. Bankalar kredi riskini ölçerek ve skorlayarak kredinin zamanında geri ödenmesini sağlayacağı sonucuna en uygun müşteriyi bulmaya çalışırlar.

Bankalar, kredi borçlusundan aldıkları teminatlarla da aldıkların riskleri azaltmaya veya kredinin geri ödenmemesi durumunda, bankanın zararını karşılamasına çalışırlar. Bankacılıkta kredi riskleri minimize etmek için kredi portföylerini çeşitlendirirler. Çeşitlendirilmiş bir portföy, bankanın sadece bir sektör, bölge veya müşteri grubu üzerindeki riskini azaltır. Örneğin, hem bireysel müşterilere hem de kurumsal müşterilere kredi verilmesi, kredi portföyünün daha dengeli olmasına yardımcı olur. Bankalar, kredi riskini yönetebilmek için faiz oranlarını belirlerken, kredi türüne, başvuranın risk profilini ve piyasa koşullarını dikkate alırlar. Yüksek riskli krediler için daha yüksek faiz oranları uygulanabilir.

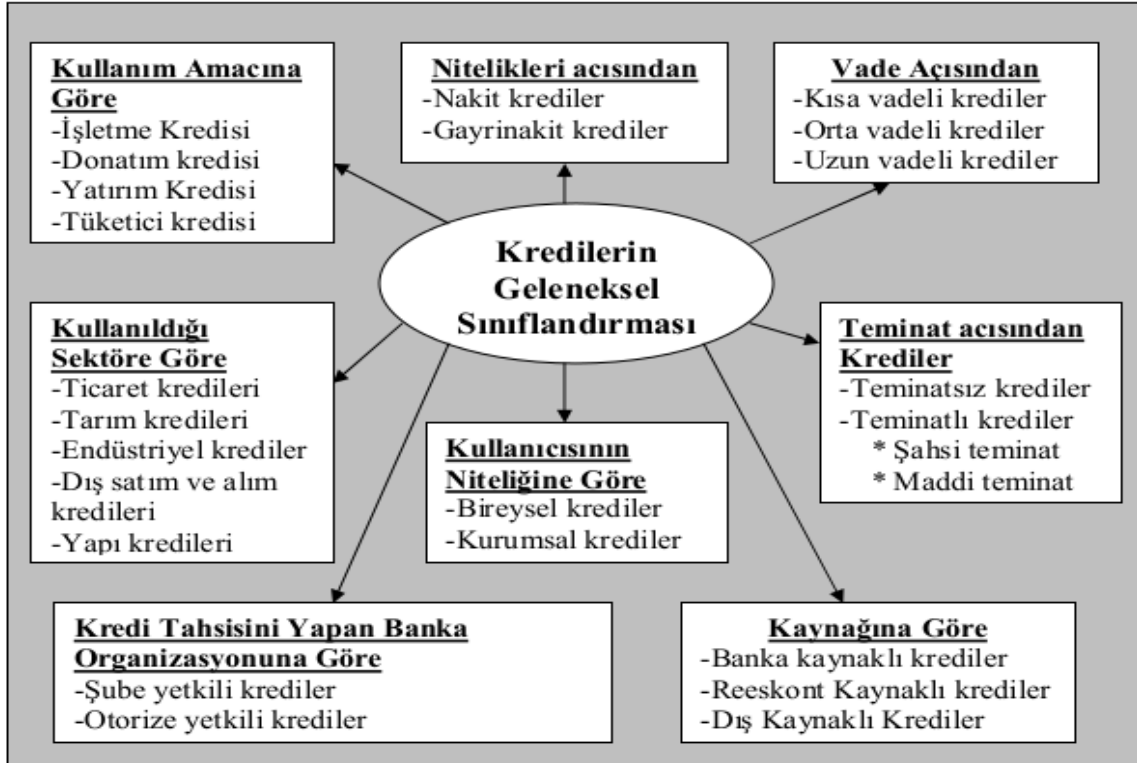
Bankalar kredi risklerini azaltmak için; geliştirilen ve geliştirdikleri sistemlerle kredi borçlularını düzenli olarak takip ederler ve anlık olarak banka sisteminde firmalara kredi durumu ataması yaparlar. Örneğin başka bankada kredisi geciken veya çek ödemesini yapmayan ya da icra veya haciz kaydı oluşan ya da çıkan gerçekliği ispatlanmış bir haber sonrası kredi borçlusu müşterinin kredi riskinin takibi ve limiti olmasına rağmen yeni bir kredi kullanmaması için banka sisteminde kredi notu ataması yapılır. Bu takip, borçluların ödeme düzenini gözlemlemeyi ve olası sorunları erken aşamada fark etmeyi sağlar. Erken uyarı sistemleri ve risk izleme yazılımları, bu süreçte önemli bir rol oynar.

Bankacılıkta kredi, temelde bir risk taşıyan bir finansal işlemdir. Bu risk, borçlunun ödeme yapmama olasılığına dayanır ve bu durum bankaların finansal durumunu tehdit edebilir. Ancak, bankalar, çeşitli risk yönetim stratejileri ve araçları

kullanarak kredi riskini minimize etmeye çalışırlar. Kredi riskinin etkin bir şekilde yönetilmesi, bankaların sürdürülebilirliğini ve karlılığını sağlaması açısından son derece önemlidir. Kredi verme işlemi bankaların büyümesini sağlayan önemli unsur olup kredi riskinin yönetimi de bir o kadar önemli diğer bir unsurdur.

2. KREDİLERİN SINIFLANDIRILMASI

Krediler farklı şekillerde sınıflandırılmakta olup uygulamada en çok kullanılan ve tablo olarak özet şekilde sunulan kredilerin geleneksel sınıflandırılması aşağıdaki tablodaki gibi (Yılmaz, 2011) olup açıklamalarına yer verilmiştir.

Kullanım Amacına Göre:

İşletme Kredisi: İşletmelerin faaliyetlerini sürdürmek ve geliştirmek için kullandıkları kredi türüdür. Uygulamada; bir giyim mağazasının, yeni sezon ürünleri almak için, bir teknoloji şirketinin, ar-ge çalışmalarını finanse etmek için, üretim şirketinin, hammadde alımı veya üretim kapasitesini artırmak için nakit olarak kullandığı krediler işletme kredisine örnek verilmektedir.

Donatım Kredisi: İşletmelerin makine, teçhizat ve diğer donanım ihtiyaçlarını karşılamak için kullandıkları kredi türüdür. Uygulamada; bir çiftçinin, yeni bir traktör almak için, bir inşaat şirketinin, iş makineleri (ekskavatör, dozer vb.) almak için, bir matbaanın, yeni baskı makineleri almak için bir hastanenin, tıbbi cihazlar (mr, tomografi vb.) almak için kullandığı nakit krediler donatım kredisine örnek verilebilir.

Yatırım Kredisi: İşletmelerin uzun vadeli projelerini finanse etmek için kullandıkları kredi türüdür. Uygulamada; bir otel zincirinin, yeni bir otel inşa etmek için, bir enerji şirketinin, yeni bir enerji santrali kurmak için, bir telekomünikasyon şirketinin, altyapısını geliştirmek için bir lojistik şirketinin, yeni bir depo inşa etmek veya araç filosunu genişletmek için kullandığı krediler yatırım kredisine örnek verilebilir.

Tüketici Kredisi: Bireylerin kişisel ihtiyaçlarını (ev, araba, tatil vb.) karşılamak için kullandıkları kredi türüdür. Uygulamada; bir kişinin, yeni bir ev almak için kullandığı konut kredisi, bir kişinin, yeni bir araba almak için kullandığı taşıt kredisi, bir kişinin, tatil yapmak için kullandığı tatil kredisi, bir kişinin, eğitim masraflarını karşılamak için kullandığı eğitim kredisi, bir kişi, beyaz eşya veya mobilya almak için kullandığı ihtiyaç kredisi tüketici kredisine örnek olabilir.

Kullanıldığı Sektöre Göre:

Ticaret Kredileri: Ticaretle uğraşan işletmelerin mal alım satımı ve diğer ticari faaliyetleri için kullandıkları kredi türüdür. Uygulamada; bir giyim mağazasının, yeni sezon ürünleri almak için toptancıya ödeme yapmak için, bir marketin, stoklarını yenilemek için gıda üreticilerine ödeme yapmak üzere, bir elektronik eşya satıcısının, ithalatçıdan yeni ürünler almak üzere, bir perakendecinin, tedarikçilerden ürün almak üzere kullandığı krediler ticari kredilere örnek olabilir.

Tarım Kredileri: Çiftçilerin ve tarım işletmelerinin tohum, gübre, ekipman alımı ve diğer tarımsal faaliyetleri için kullandıkları kredi türüdür. Uygulamada; bir çiftçinin, yeni bir traktör almak üzere veya tarlasını sulamak üzere sulama sistemi kurmak için ya da hayvancılık yapmak ve hayvan yemi almak, yeni bir sera kurmak için kullandığı krediler tarım kredisine örnek olabilir. Sübvansiyonlu tarım kredileri sadece Ziraat Bankası ile Ziraat Katılım Bankası tarafından kullanılmaktadır.

Endüstriyel Krediler: Sanayi kuruluşlarının hammadde, enerji, makine alımı ve diğer endüstriyel faaliyetleri için kullandıkları kredi türüdür. Uygulamada; bir tekstil fabrikasının, pamuk almak için, bir otomobil fabrikasının, yeni üretim hatları kurmak için, bir demir çelik fabrikasının, hammadde almak ve üretim maliyetlerini karşılamak için ve bir enerji şirketinin, yeni bir enerji santrali kurmak için kullandığı kredilere endüstriyel kredilere örnek olabilir.

Dış Satım ve Alım Kredileri: İhracat ve ithalat yapan işletmelerin bu faaliyetlerini finanse etmek için kullandıkları kredi türüdür. Bir Türk şirketinin, Almanya'ya tekstil ürünleri ihraç etmek için dış satım kredisi kullanabilir. Bir İtalyan şirketi, Türkiye'den makine ithal etmek için dış alım kredisi kullanabilir. Bir ihracatçı, müşterilerine vadeli satış yapmak için ihracat kredi sigortası kullanabilir. Bir ithalatçı, tedarikçilerine ödeme yapmak için akreditif kullanabilir. Bu krediler uygulamada dış satım ve alım kredisine örnek olarak verilebilir.

Yapı Kredileri: İnşaat sektöründe faaliyet gösterenlerin konut, iş yeri ve diğer yapıların inşası için kullandıkları kredi türüdür. Bir inşaat şirketinin, yeni bir konut projesi geliştirmek, bir emlak şirketinin, bir iş merkezi inşa etmek, bir kişinin, kendi evini inşa etmek, bir belediyenin, yeni bir okul inşa etmek için kullandığı krediler yapı kredisine örnek olarak verilebilir.

Kullanıcısının Niteliğine Göre:

Bireysel Krediler: Bireylerin ihtiyaçları için kullandıkları kredi türüdür. Bireyin; konut, taşıt, ihtiyaç, eğitim, tatil ve genel harcamaları için kullandığı kredi ve kredi kartları bireysel kredilerdir.

Kurumsal Krediler: Şirketlerin ve diğer kurumların faaliyetleri için kullandıkları kredi türüdür. Uygulamada; kurumların veya şirketlerin kullandığı işletme kredisi, yatırım kredisi, proje kredisi kurumsal kredilere örnektir.

2.1. Nitelik Açısından Krediler

2.1.1. Nakit Krediler

Türk Lirası (TL) veya yabancı ülke parası (YP) cinsinden nakden kullanılan kredilerdir. Rotatif, spot veya taksitli olarak işletme kredisi, yatırım kredisi, araç kredisi, konu kredisi ve ihtiyaç kredisi olarak kullanılan krediler nakit kredilerdir (Ziraatbank, 2025)

Bankalarca, hem bireysel hem de ticari kullanıcıların nakit finansal ihtiyaçları karşılamak için kullanılan kredilerdir. Bankacılıkta nakit krediler; müşterilere Türk Lirası (TL) veya yabancı para birimlerinde (YP) çeşitli amaçlara yönelik olarak nakit olarak kullanılır. Bankalar nakit kredileri başvuru amaca göre farklı türlerde ve şekillerde müşterilerine sağlamaktadırlar.

İhtiyaçlara yönelik kullanılan nakit krediler bireyler veya işletmeler için hızlı bir çözüm sunar. İşletmelerin küçük tutarlı işletme sermayesi ihtiyacına ve bireysel müşterilerin ihtiyaçlarına göre nakit kredilerde süreçler otomatik skorlama ile sonuçlandırılan ve kısa sürede müşterinin kullanımına sunulur. Kobi ve kobi dışı büyük firmaların nakit talepleri geniş bir değerlendirme süreci ile oluşturulan genel kredi limitleri içerisinde belirlenen nakit kredi limiti ve vadesi çerçevesinde kullanılır.

Nakit krediler, kullanıcılara esneklik sağlar bu esneklik faizli bankacılık sisteminde nakit kredinin müşteri hesabına geçilerek müşterinin istediği şekilde kullanmasını sağlarken, katılım bankacılığında nakit kredi müşteri hesabına geçilmez, kredi borçlusunun almak istediği ürünü seçtiği ve ürün, mal veya hizmet aldığı satıcı firma hesabına gönderilir.

Nakit kredilerinin faiz oranları, kredinin vadesine, ekonomideki gelecek dönem faiz beklentisine, bankanın politikalarına, kredi türüne ve başvuru sahibinin kredi geçmişine, kredinin teminatına, kredi derecelendirme notuna göre değişiklik gösterebilir. Kredinin faizi değişken olabileceği gibi sabit faiz oranlı da ya da günümüzde merkez bankasının belirlediği faiz oranına göre ayarlanabilir faiz oranı şekilde olabilir.

Rotatif kredi, tüzel firmaların kullandığı bir tür sürekli kredi limiti şeklinde kullanılan nakit kredi türüdür. Bireysel müşteriler için adı kredili mevduat hesabı, artı hesap veya buna benzer şekilde isimlendirilmiş nakit kredilerdir. İşletmeler veya bireyler genel bir vadede belirli bir kredi limiti alır ve bu limite kadar istedikleri zaman para çekebilirler. Çekilen para geri ödendikçe, kredinin limiti tekrar kullanılabilir hale gelir. Rotatif krediler; genellikle işletmelerin kısa vadeli finansal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kullanılır. Kullanıcı, yalnızca kullandığı kısmın faizini öder ve geri ödemeleri yaparak tekrar kullanılabilir. Bu kredi türünde kredi faizi değişkendir. Rotatif kredilerde kredinin tamamının kapatılarak sıfırlanması banka uygulamalarına göre değişiklik gösterse de altı ay veya yılda bir kez kredinin sıfırlanması talep edilebilir.

Spot kredi, tüzel müşterilere yönelik belirli bir tutarda verilen ve vadesi geldiğinde tek seferde faiz ve anapara ödenmesinin yapıldığı kredilerdir. Bu tür krediler, genellikle kısa vadeli finansal ihtiyaçlar için verilir. Kredinin geri ödemesi, belirlenen süre sonunda tek seferde yapılır.

Taksitli nakit kredi, belirli bir miktarda verilen kredinin, belirli aralıklarla (genellikle aylık) taksitler halinde geri ödendiği kredilerdir. Bu krediler, bireysel ihtiyaçlar veya işletmeler için kısa veya uzun vadeli finansman sağlamak amacıyla kullanılabilir. Faiz oranı, kredi borçlusunun tercihine göre ve kredi vadesine göre değişir ve kullanıcı ödemeleri kredi kullanımını sırasında belirlenen vadelerde düzenli olarak yapar.

Tüzel müşterilerde taksitli kredilere örnek olarak işletme kredisi, yatırım kredisi, gayrimenkul alım kredisi veya araç kredisi, iş makinesi kredisi v.b. şeklinde kullandırılabilir. Bireysel müşterilere yönelik taksitli kredilere örnek olarak; taşıt kredisi, konut kredisi, ihtiyaç kredisi gösterilebilir. Taksitli krediler borçlunun talebine göre düzeli periyotlarla veya esnek vadelerde ödenebilir bu krediler banka ile kredi kullanıcısı arasında kredi kullanmadan önce anlaşılan taksitli kredi ödeme tablosuna göre yapılır.

Ülkemizde; bireysel müşteriler; taksitli krediyi istediği zaman herhangi bir ceza ödemedi, kredinin kalan parasını kullandığı sürenin faizini ödeyerek erken kapatabilirken, tüzel müşteriler taksitli kredileri yasal mercilerin belirlediği erken kapama cezası ve kalan ana parayı kullandıkları sürenin faizini ödeyerek kapatabilirler. Nakit kredilerde faiz dışında kredi kullandırım ücreti, sigorta ve benzeri ücretler bankalarca alınmaktadır.

2.1.2. Gayrinakit Krediler

Gayri nakdi krediler, bir işin yapılması, bir borcun ödenmesi, bir yükümlülüğün yerine getirilmesi konusunda bankanın, alacağı bir komisyon veya ücret karşılığında yükümlü adına taahhütte bulunması, garanti vermesi şeklinde kullanılan kredilerdir. Teminat mektupları, harici garantiler, kabul/aval kredileri, ithalat akreditifleri ile çek karnesi gayrinakit kredilere örnek gösterilebilir. (Toroslu, 2024).

Doğrudan nakit ödemesi yapılmayan ancak müşterinin ihtiyaç duyduğu finansmanı sağlayan kredi türlerini ifade eder. Bu krediler, genellikle mal veya hizmet alımları, gayrimenkul yatırımları, ticari faaliyetler yönelik daha geniş finansal ihtiyaçlar için kullanılır. Gayrinakit kredilerde, doğrudan bir nakit akışı yerine, kredi, alıcı ile satıcı arasındaki ödeme yükümlülüğünü yerine getiren bir finansman şekli olarak işlev görür.

Gayrinakit kredilerle bankalar; kredi borçlusunun üstlendiği veya üstleneceği yükümlülükleri yerine getireceğine dair teminat verir. İşletmelerin, üretim süreçlerinde kullanacakları malzemeleri veya ürünleri satın alabilmesi için tedarikçilere verilen mal alımı teminat mektubu, ihaleye giren firmaların ihale konusuna yönelik mal, hizmet veya yapım işlerini yapacağına yönelik geçici veya kesin teminat mektupları, ithalat ve ihracat yapan firmaların aralarındaki güveni sağlayan, ödeme veya tahsilatı garanti altına alan anlaşmalara taraf olunan akreditifler, harici garanti mektupları, yapılan anlaşmalara istinaden yurt içi veya yurt dışı işlerde işe başlamadan önce işin hazırlıkları için ödenene nakitin teminatı olarak verilen avans teminat mektupları gayrinakit kredi türüne örnek olarak verilebilir. Ülkemizde ödeme aracı olarak kullanılan çek gayrinakit kredi olarak adlandırılmaktadır.

Gayrinakit krediler, işletmelerin faaliyetlerini daha güvenli ve daha esnek olmasını sağlayan ve nakit krediye göre çok daha az maliyetli olan kredilerdir. Gayrinakit kredilerde ücretlendirme bankaca aylık, yıllık veya işlem bazlı olarak yapılır.

2.2. Vade Açısından Krediler

Krediler, kısa vade (12 aya kadar), orta vadeli (12-60 ay), uzun vadeli (60 aydan uzun) olarak vadelerine göre sınıflandırılır. Ödeme periyotları açısından aylık, üç aylık, altı aylık, yıllık veya esnek ödemeli olarak da taksitli krediler sınıflandırılabilir (Firmalara Özel Kredi Ürünleri 2022)

Kısa Vadeli Krediler; Bu tür krediler, genellikle işletmelerin veya bireylerin kısa süreli nakit ihtiyaçlarını karşılamak için vadesi 12 ayı aşmayan kredilerdir. Uygulamada; ödemesiz dönem dahil 12 ayı aşmayan; işletme sermayesi için kullanılan işletme kredileri, konut, taşıt ve ihtiyaç gibi tüketici kredileri ile kredi kartları örnek gösterilebilir. Kısa vadeli krediler ekonomideki faiz oranındaki gelecek beklentilerine göre orta ve uzun vadeli kredilere göre düşük veya yüksek olabilir. Mevcut faiz oranlarının 12 aydan sonra daha düşeceği beklentisi kısa vadeli kredi faiz oranlarını orta ve uzun vadeli kredilerin oranlarına göre yüksek olabilir.

Orta Vadeli Krediler (Vadesi 12-60 ay) bu tür krediler, daha büyük yatırımlar veya makine, ekipman için alınan kredilerdir. Uygulamada bu tür krediler geri ödenmesi işletmenin yaptığı nakit akışına göre 12 aydan daha uzun sürede ödenebilecek nitelikteki; yatırım, taşıt kredileri, işletme ekipman kredileri örnek gösterilebilir.

Uzun Vadeli Krediler (60 aydan uzun) bu tür krediler, büyük yatırımlar veya yüksek tutarlı harcamalar için kullanılır. Uygulamada 60 aydan uzun krediler daha çok ihtisaslaşmış ve belirli işlere için kullanılan kredi türüdür. Enflasyon ve mevduat süreleri dikkate alındığından 60 aylık sürede fon kredi yönetimi zor olacağından genellikle enflasyona endeksli faiz oranı ile kullanılırlar.

Uygulamada krediler yapılacak işin nakit akışına uygun şekilde verilir, kredinin kullanılacağı alana ilişkin olarak krediden elde edilen gelirin kredinin geri ödenebilecek hale gelmesine ilişkin olarak kredilerin vadesin içerisinde bazen 1-3 yıl ödemesiz dönem, ödemesiz dönemde anapara hariç sadece kar payı veya faiz ödemesi yapılarak, aylık, üç ayda, altı ayda veya yılda bir ödeme şeklinde taksitler halinde veya belirlenen bir tarihte anapara ve tüm faizlerin ödenir.

2.3. Teminat Açısından Krediler

2.3.1. Teminatsız (Açık) Krediler

Kredi kullananın yükümlülüğü dışında başka bir şahsi kefalet veya maddi teminat (ipotek, taşınır rehni, temlik, çek/senet teminatı vb.) alınmadığı kredilerdir. Bu tür krediler itibar sahibi, mali yapısı güçlü istihbaratı iyi şahıs veya firmalara verilir. Teminatsız kredilerin en belirgin özelliği, borçlu tarafından herhangi bir teminatın (gayrimenkul, taşınmaz, nakit, vb.) gösterilmemesidir.

Borçlu tarafından herhangi bir mal, gayrimenkul veya finansal varlık teminatı gösterilmeden verilen bu tür kredilerde, banka veya finansal kurum, borçlunun kredi geçmişine, ödeme kapasitesine ve güvenilirliğine dayanarak kredi kararını verir. Teminatsız krediler, bankaların riski üstlendiği kredi türleridir ve genellikle kısa vadeli finansal ihtiyaçlar için kullanılır.

Kredi verirken banka, yalnızca borçlunun finansal durumu, kredi geçmişi ve güvenilirliğine dayanır. Teminatsız krediler, bankalar için daha fazla risk taşıdığı için genellikle faiz oranları daha yüksek olmalıdır ancak açık kredi alabilme kapasitesine sahip bireyler veya firmalar iktisadi olarak güçlü olduklarından bankaların rekabeti nedeniyle daha uygun faiz oranlı veya düşük komisyonlu gayrinakit krediler kullanabilirler.

Bireysel müşterilerin kullandığı ve gelirine göre düzenli ödeme yapabileceği ihtiyaç kredileri, kredi kartı limitleri genellikle açık kredilerdir ve en yaygın açık kredi türü budur. Tüzel müşterilerde şahıs firmalarına kullandırılan ve kefil veya maddi teminat alınmayan krediler açık kredi türündedir. Bu nedenle bankacılıkta kredi almak için şahıs firması yerine tüzel nitelikli firma kurmak daha mantıklıdır şöyle ki firmanın ortağı firmaya kefil olarak imza attığında kredi açık kredi olmaktan çıkmaktadır.

2.3.2. Şahsi Ve/Veya Maddi Teminatlı Krediler

Şahsi teminatlı krediler; bir veya birden fazla gerçek ve/veya tüzel kişinin kefaleti karşılığında açılan kredilerdir.

Maddi Teminatlı Krediler; bankaca kabul edilebilme şartlarını taşıyan gayrimenkul ipoteği, işletme rehni, menkul rehni, alacak temlik, araç rehni, müşteri çek/senedi, nakit rehni, banka teminat mektubu, nakit benzeri altın, hazine bonosu v.b. karşılığı kullanılan krediler bu tür kredilere örnektir (Ziraat Katılım Bankası 2024).

Borçlu tarafından sağlanan maddi bir teminat karşılığında verilen bu kredilerde banka veya finansal kurumun kredi derecelendirmesinin durumuna göre ilave olarak istenen maddi teminatlı veya firma ortağı olan ya da üçüncü kişinin şahsi kefaletli kredilerdir. Bu tür krediler genellikle kredi derece notu düşük firmalarda uygulanan bir yöntemdir. Kredinin ödenmeme riskine karşın ve kredinin vadesinde ödenmemesi durumunda kredi borcunun maddi teminat yoluyla tahsil edilmesine; kefalet veren şahıstan tahsil edilmesi veya maddi teminatın satılarak ödenmesi ile sağlanır.

Maddi teminatlı kredilerde, teminat olarak gayrimenkul verilmesi durumunda gayrimenkulün değeri yetkili kuruluşlarca değerlendirilen ve hazırlanan ekspertiz raporunda belirtilen tutara göre teminata alınır. Gayrimenkulün değerindeki değişikliklerin takibi için bankacılık uygulamasında ekspertizlerin iki yılda bir yenilenmesi yapılmaktadır. Araç teminatlı kredilerde aracın değeri ülkemizde yasal otorite tarafından hazırlanan araç kasko değerine göre teminata alınırlar, bankacılık uygulamasında araç satış değeri kasko değerinin altında ise araç satış değeri dikkate alınırken araç satış değeri kasko değerinin üzerinde olsa da araç kasko değeri teminat olarak dikkate alınır.

2.4. Kaynak Açısından Krediler

Kredinin kaynağına göre ayrıştırılabilecek olan kredilerdir. Banka kaynaklı veya bankanın yurt içi ya da yurt dışı kurum/kuruluşlardan temin ettiği kaynaklarla finanse etmesine göre değişiklik gösterir.

Bankaların ve diğer finansal kuruluşların sağladığı kredilerin, hangi kaynaklardan beslendiğini belirleyen bir kavramdır. Bankalar, kredi verme süreçlerinde çeşitli kaynaklardan faydalanarak kredi yaratırlar. Bu kaynaklar, banka öz kaynakları, mevduat, sermaye piyasaları veya dış borçlanma gibi farklı kaynaklar olabilir. Kredilerin kaynağı, bankanın kredi verme kapasitesini, faiz oranlarını ve kredi koşullarını etkilemektedir.

Bankaların sağladığı en yaygın kredi türüdür. Bankalar, müşterilerinin yatırdığı mevduatları toplayarak yasal mevzuat çerçevesinde kredi verirler. Bu tür kredilerde, bankalar müşterilerinin mevduatlarını kredi olarak kullanır. Bankalar, mevduatları verimli bir şekilde kullanarak kredi verebilirler. Banka, mevduat sahiplerine ödeme yapmayı taahhüt eder, bu nedenle banka likiditesini dikkatli bir şekilde yönetmek zorundadır.

Bankalar, kredi sağlamak için sermaye piyasalarına başvurabilir. Özellikle büyük bankalar, sermaye piyasalarındaki borçlanma araçlarını kullanarak fon temin edebilirler. Bu araçlar genellikle tahviller ve bonolar şeklinde olur. Bu fonlar daha uzun vadeli olabilir, bu da bankalara uzun vadeli krediler verme olanağı sağlar. Sermaye piyasalarından sağlanan fonlar, bankaların kredi verme kapasitesini artırır.

Bankalar özkaynaklarını kullanarak da kredi verirler ki bankaların yasal mercilerce kredi sınırlamaları özkaynaklarına göre yapılır. Bu tür krediler, bankaların karlarından, geçmişteki birikimlerinden veya sermaye artırımları gibi işlemlerle elde edilen kaynaklardan sağlanabilir.

Bankalar, özellikle büyük ölçekli projeler için dış borçlanmaya başvurabilirler. Yabancı finansal kurumlar ve yatırımcılar, bankalara kredi verebilir ve bunun karşılığında bankalar, faiz öderken verdikleri kredilerden elde ettikleri faizle faaliyetlerini büyüme fırsatı yakalamış olurlar. Bankalar yurtdışından yabancı para cinsinden borçlanıp ülke parası ile kredi verirlerken kurlardaki ani yükselmeler bankaları kur riski ile karşı karşıya bırakabilir.

2.5. Kullanıcısına ve Kullanım Amacına Göre Krediler

Krediyi kullananın şahıs veya tüzel kişilik olmasına göre bireysel ve kurumsal krediler olarak sınıflandırılır. Kredinin kullanım amacına göre tüketici kredisi, işletme kredisi, yatırım kredisi v.b. şekilde sınıflandırılan kredilerdir. Şahsın araç alımına ilişkin kullandığı kredi bireysel araç kredisi iken firmanın işletme giderleri için kullandığı kredi işletme kredisi şeklinde sınıflandırılabilir.

Kredilerin sağlandığı kişilere ve kredi kullanımının amacına göre farklı türlerde sınıflandırılması; hem kredi veren bankalar hem de kredi kullanıcıları açısından önemli bir rol oynar. Kullanıcılar ve kullanım amaçlarına göre kredilerin çeşitlendirilmesi, kredi verilmesinde bankaların kredi derecelendirme analizini ve kredi değerlendirme süreçlerini çok önemli hale getirir.

Krediler, kullanıcısına göre genellikle bireysel krediler ve ticari krediler olarak iki ana gruba ayrılır. Bireysel krediler, gerçek kişilere, yani bireylere verilen kredilerdir. Bu krediler, kişilerin finansal ihtiyaçlarını karşılamak için kullanılır ve genellikle kısa, orta veya uzun vadeli olabilir. Bireysel krediler, bankalar tarafından çeşitli ödeme planları ve faiz oranlarıyla sunulmaktadır. Kişisel harcamalar için verilen krediler ihtiyaç kredileri olarak tanımlanırken, araç alımlarını finanse etmek amacıyla verilen krediler araç kredisi olarak tanımlanır.

Ticari krediler, işletmelere veya tüzel kişilere sağlanan kredilerdir. Bu krediler, işletmelerin faaliyetlerini sürdürmesi, büyümesi ve yatırımlar yapabilmesi için

kullanılır. İşletmelerin günlük faaliyetlerini sürdürebilmesi için verilen krediler işletme sermayesi kredileri iken yeni yatırımlar yapması veya mevcut yatırımlarını genişletmesi için verilen uzun vadeli krediler yatırım kredileridir.

Krediler, kullanım amacına göre de farklı türlerde sınıflandırılabilir. Kredilerin kullanım amacına göre gruplandırılması, hem banka açısından risklerin değerlendirilmesi hem de kredi kullanıcılarının ihtiyaçlarının daha doğru şekilde karşılanması açısından önemlidir. Tüketici kredileri, kişisel ihtiyaçları karşılamak amacıyla bireylere verilen kredilerdir. Bu krediler, genellikle kısa vadeli olup, bireylerin günlük yaşamlarında ihtiyaç duydukları finansal kaynakları sağlar. -

Bankalar, kredilerin türüne ve kullanım amacına göre kredi risklerini değerlendirir ve buna göre faiz oranları, vade süreleri ve ödeme planları oluştururlar.

2.6. Tahsis Yetkisi Açısından Krediler

Kredinin tahsisinin banka organizasyonunda hangi kredi yetkisi çerçevesinde yapılmasına ilişkin sınıflandırılan kredilerdir. Şube kredi komitesince tahsis edilen krediler şube yetkili, genel müdürlük, kredi komitesi, yönetim kurulu yetkisinde yapılan krediler ise otorize kredilerdir.

Kredinin tahsisi hangi aşamada olursa olsun tüm krediler kredi komitesi tarafından alınan karara göre verilir. Kredinin her basamağında kurulan kredi komitesinin uygunluğu ile kredinin tahsisi ilerler ve en son mercinin yetkisinde değerlendirilerek sonuçlandırılır. Bankacılıkta alt bir kredi komitesinin onaylamadığı kredi resen onaylanamaz.

Kredi verme sürecinde bankaların ve finansal kurumların, hangi yetkililerin, hangi koşullar altında kredi verebileceğini belirleyen bir sınıflandırmadır. Kredilerin tahsisi, bankaların iç yönetim politikaları, risk değerlendirmeleri ve yönetim hiyerarşilerine göre şekillenir. Bu kavram, bankaların kredi verme kararlarını kimlerin aldığını, kredi başvurularının hangi seviyelerde onaylandığını ve kredi süreçlerinin nasıl

yürütüldüğünü gösterir. Yönetim kurulu tarafından verilen yetkilere göre kredilerin nerede tahsis edileceği belirlenmiştir.

Şube yetkisinde krediler, bankaların daha düşük tutarlarda verdiği ve genellikle bankanın şubesindeki personel ve şube yöneticisini katılımı ile oluşturulan şube kredi komitesi kararın göre tahsis edilen kredilerdir.

Bankacılık sisteminin gelişmiş olması nedeniyle oluşturulan yapay zeka ve kredi skorlaması ile eldeki veriler ile dış kaynaklardan sağlanan bilgi ve belgeler doğrultusunda bireysel krediler ile küçük tutarlı işletme kredileri otomatik olarak tahsis edilmekte ancak kredilerde son kararın verilmesi kullandırım yapan çalışan sorumluluğundadır.

Kredilerin büyüklüklerine göre her bankada kredi tahsisinin yeri ve yetki derecesine göre farklılıklar olsa da krediler öncelikle otomatik sonuçlandırılan krediler, sonrasında şube yetkisinde, genel müdürlük yetkisinde, kredi komitesi yetkisinde ve yönetim kurulu yetkisinde sonuçlandırılan krediler olarak sınıflandırılır.

Şube ve genel müdürlük yetkisinde sonuçlandırma yetkisini aşan kredilerin tahsisi yönetim kurulu yetkisinde sonuçlandırılır. Bankaların yüksek tutarlı krediler için kullandığı tahsis yetkisi, genellikle çok daha üst düzey yöneticilere veya kredi komitelerine aittir. Bu krediler, büyük projeleri, yatırımları veya kurumsal şirketleri hedef alır.

Kredilerin büyüklükleri ve kredi onay makamındakilerin unvanları artıça kredilerin daha detaylı incelemesi ve analiz edilmesi gerekir. Kredilerin büyük meblağlarda olması, risklerin daha dikkatli yönetilmesini gerektirir. Büyük kredilerde, karar alma süreci daha uzun olabilir. Bu da bazen müşteriler için zaman kaybına yol açabilir. Yüksek tutarlı kredilerde banka açısından risk daha fazla olabilir, bu nedenle bankalar bu kredileri verirken çok daha dikkatli olurlar. Yönetim Kurulu ve Kredi

Komitesi yetkisindeki krediler genellikle büyük ölçekli ve karmaşık krediler olmalarının yanında aynı zamanda yüksek risk taşıyan projelerdir. Bu kredilerde kredi derecelendirmenin yanında kredi komitesi ve yönetim kurulu üyelerinin tecrübeleri de doğru kredi tahsisi için önemlidir.

Tahsis yetkisi açısından krediler, bankaların kredi verme süreçlerinde belirli bir organizasyonel yapı ve hiyerarşi ile yerine getirilir. Küçük krediler için şube personeli yetkili olabilirken, büyük ve karmaşık krediler için üst düzey yöneticiler ve kredi komiteleri ile yönetim kurulu kararı gerekli olur. Her seviyede farklı yetkiler ve inceleme süreçleri bulunur ve bu kredi portföyünü çeşitlendirerek risklerin yönetilmesini sağlar. Bankalar, kredilerin verildiği tutara, risk seviyelerine ve kullanıcı ihtiyaçlarına göre doğru kararları almak için tahsis yetkilerini belirlerler.

3. BANKALARIN KREDİLENDİRME SÜRECİ VE İLKELERİ

3.1. Bankaların Kredi Süreci

Kredinin türü ne olursa olsun; kredi kullandırımı seri bir takım işlemler sonrasında gerçekleşir. Kredi talebiyle başlayan ve kredinin tasfiye edilmesine kadar geçen sürede yapılan tüm işlemlere, kredilendirme süreci adı verilmektedir (Şakar, 2001).

Kredi ilişkisi; kredi talep edenin başvurusu veya bankanın tespit ettiği müşteriye pazarlama faaliyetiyle başlar. Kredinin türüne göre başlayan kredi ilişkisi kredinin geri ödenmesi veya taahhüdün yerine getirilmesiyle birlikte riskin ortadan kalkmasıyla sona erer.

Bankaların amacı kredi sürecinin sorunsuz devam ettirilmesi ve yeni kredi ilişkisine girebilecek şekilde mevcut kredi limitleri korunarak kredi risklerinin vadesinde sorunsuz kapatılmasını sağlayarak gelir elde etmektir.

Kredilendirme sürecinde bankalar genel olarak aşağıdaki süreçleri izler (Birgül Şakar 2006).

Banka ile müşteri görüşmesinin her iki taraf için de olumlu sonuçlanması sonrası müşterinin banka ile çalışmak için başvurusunun alınması,

Müşteri görüşmesinde edinilen bilgilerin teyit edilmesi ve müşteriye ilişkin ilave bilgi edinilmesi ve istihbarat yapılması,

Müşteriye ilişkin temin edilen verilerinin kalitatif ve kantitatif analizi, kalitatif ve kantitatif sonuçlara göre kredi limit ve teminat yapısının belirlenmesi,

Bankanın tahsis ettiği limitlerin, müşteri tarafından kullanılabilmesi, banka ile kredi müşterisi arasındaki ilişkileri düzenleyen ve kuralları belirleyen sözleşmelerin imzalanması,

Banka ile müşteri arasında kredi fiyatlamasına anlaşılması durumunda kredinin kullanılması,

Kredi tesisi sonrası müşterinin diğer bankalar ve piyasa ile ticari ilişkilerinin takip edilebilmesi ile yasalar doğrultusunda müşterilerin dijitalle aktarılan verilerinin takip (Müşterinin kredi ödeme düzeni, icra, haciz veya ortaklık adres değişikliği v.b.) edilmesi, firma hakkında çıkan haber ve istihbaratların değerlendirilmesi ve gerektiğinde bankaca aksiyon alınması,

Son olarak vadesinde sorunsuz bir şekilde müşteri tarafından kredi yükümlülüğünün yerine getirilerek kredi ilişkisinin sonlandırılması şeklindedir.

3.2. Kredilendirmenin Temel İlkeleri

Temel olarak kredilendirme ilkeleri; güvenilirlik, seyyaliyet/akışkanlık, verimlilik olarak sıralanabilir. Bu ilkelere ilave olarak dağılımın uygunluğu (kredilerin hem sektör hem müşteri olarak homojen dağılması amaçlanır) ve teminatların sağlamlığı (kredilerin sorunlu hale gelmesi ihtimaline istinaden doğru ve kredinin zarara dönmesini engelleyecek şekilde teminat alınmasıdır) ilkeleri eklenebilir (Güney, 2008).

Güvenirlilik (Emniyet); kredi alan borçlunun borcunu bankaya ödeyeceğine dair inançtır. Banka bu inanca ulaşırken yaptığı mali ve mali olmayan tüm değerlendirmelerin ışığında, kredi alacak olanın faaliyet döngüsüne uygun limit, tutar ve vadede verdiği krediyi, şartlara göre riski karşılar değerinde teminat da alarak, emniyeti elden bırakmadan kredi sürecinde müşterileri etkin bir şekilde izlenmesi, güvenilirliği sağlayan faktörlerdir (Çelik Faik, 2008).

Kredi verilecek kişinin veya işletmenin geçmişteki finansal durumu ve ödeme alışkanlıkları, kredinin onaylanıp onaylanmamasında önemli bir rol oynar. Bu ilkeye göre, kredi veren banka, krediyi alacak kişinin veya işletmenin finansal güvenilirliğini ve ödeme kapasitesini değerlendirir. Kredi talebinde bulunan kişinin itibarının sağlam

olması, geri ödeme konusunda düşük risk anlamına gelir. Bu nedenle, kredi geçmişi ve ödeme alışkanlıkları, kredi talebinin değerlendirilmesinde kritik faktörlerdir.

Kredi talep eden kişinin önceki kredi ödemeleri, borçluluk durumu ve finansal disiplini içerir. İşletmelerde ise geçmişteki finansal performans, mali yapı, kar zarar durumu, sektör bilgisi ve müşteri ilişkileri gibi faktörler dikkate alınır. Kredinin geri ödenmesi, bankalar için en önemli ilkelerden biridir. Krediyi alacak kişinin veya işletmenin mevcut gelir düzeyi, gelecekteki gelir beklentileri ve ödeme gücü değerlendirilir. Bir kredi, alacak kişinin ödeme kapasitesine uygun verilmelidir. Bu ilkeye göre, kredi sağlayıcı kurum, borçlunun gelir düzeyini, mevcut borçlarını ve ödeme düzenini inceleyerek kredinin geri ödenmesi için yeterli kapasite olup olmadığını değerlendirir.

Bankalar, krediyi veren kurumlar olarak, sağladıkları kredilerin geri ödenmemesi durumunda risklerini minimize etmek amacıyla teminat talep ederler. Teminat, kredi geri ödemesi yapılmazsa banka tarafından alınıp satılabilecek varlıklardır. Bu ilkeye göre, kredinin teminatlı olması, kredi veren için güvence oluşturur.

Seyyaliyet (Akışkanlık) kredi kullanan ile anlaşılan vadede kredinin geri ödenmesidir. Banka krediyi kullananın, nakit akışına uygun krediler vermeli ve nakit akışına göre kredinin kapatılarak ihtiyaç halinde tekrar kullandırılarak kredinin akışkanlığını sağlamalıdır. Bankalar krediyi amacına uygun kullandırmalı ve kısa vade içinde kullandırılıp kapatılmasını sağlamalı krediyi kullanan için kredinin sermaye olmamasını sağlamalıdır (Kavcıoğlu, 2003) .

Seyyaliyet, kredi geri ödemelerinin düzenli ve sürekli olmasını sağlamak amacıyla kredi verme stratejilerinin nakit akışına dayanarak düzenlenmesini ifade eder. Kredi verilen kişilerin veya işletmelerin kredi geri ödeme kapasitesine uygun olarak kredi kullanmalarını sağlamayı hedefler. Bankalar, krediyi kullandırırken bu ilkeleri dikkate alarak, hem kendilerini hem de müşterilerini güvence altına alırlar. Akışkanlık,

bankacılıkta kredi risklerini azaltmaya yardımcı olur ve kredinin geri ödenme sürecini sürdürülebilir hale getirir.

Seyyaliyet ilkesi, kredi veren bankaların, krediyi kullanan kişilerin veya işletmelerin ödeme kapasitesini göz önünde bulundurarak kredi sağlamalarını ifade eder. Örneğin, işletmelerin günlük gelir ve giderlerine uygun vadelerde kredi verilmesi gerekir. Bu sayede borçlular, kredilerini düzenli bir şekilde ödeyebilir ve kredi akışkanlığını korur. Seyyaliyetin işlemesi için kredi verilenin gelir gider dengesine göre kredi vadesi belirlenmelidir. Örneğin, üretim yapan bir işletmeye verilen kredinin vadesinin kredinin geri ödeme süresi, ürünlerinin üretilme, stokta bekleme, satış ve tahsilat süresiyle uyumlu olmalıdır. Bu, işletmenin nakit akışının düzgün olmasını sağlar.

Bireyler için de kredi ödemeleri, gelirlerine göre uyarlanmalıdır. Örneğin, maaşla çalışan bir bireye verilen kredi, maaş dönemiyle uyumlu taksitler halinde olmalıdır. Seyyaliyet ilkesine göre, banka krediyi, kişinin veya işletmenin belirttiği amaca göre kullandırmalıdır. Kredi amacına uygun kullanıldığında, kredi geri ödemesi de daha kolay hale gelir ve kredinin süresi içinde geri ödenmesi daha olası olur. Seyyaliyet ilkesine göre, kredi süresi kısa olmalı ve mümkün olduğunda hızlıca geri ödenmelidir. Bu, bankanın likiditesini korumasına yardımcı olur ve kredinin akışkanlığı artar. Kısa vadeli krediler, özellikle acil nakit ihtiyaçları için kullanılır, bu sayede hem müşteri hem de banka için geri ödeme süreci daha kolay olur.

Kredinin tutarının doğru belirlenmesi seyalyiye için önemlidir şöyle ki krediyi kullanan kişi veya işletme için fazla kredi verilmesi, sermaye yapısının bozulmasına ve ödeme güçlüğü yaşanmasına yol açabilir. Bu yüzden banka, ihtiyaç duyulan miktarda kredi vererek, kredinin geri ödemesinin sağlıklı bir şekilde yapılmasını destekler.

Seyyaliyet ilkesi, kredi vadesi boyunca kredi kullananın ihtiyaç duyduğu takdirde kredi miktarını tekrar kullandırmayı da kapsar. Eğer kredi kullanan kişi veya

işletme, ödemelerini düzenli olarak yapıyorsa, banka bu kişi veya işletmeye belirli bir süre sonra tekrar kredi verebilir.

Bankacılıkta seyyaliyete ilişkin olarak kredinin sermaye olmaması vurgu yapılan bir husustur. gerektirir. Krediler, kişinin ya da işletmenin sermayesini artırmak amacıyla kullanılmamalıdır. Kredilerin sermaye yerine geçmesi, borçlunun mali yapısını zayıflatır ve banka açısından geri ödeme riski oluşturur. Kredi, işletmeler veya bireyler için bir sermaye kaynağı değil, finansman kaynağı olmalıdır. Kredi kullanılan süre zarfında, bu kredi amacına uygun şekilde kullanılarak amaçtan elde edilen gelir ve nakit akışıyla kredi geri ödenmeli böylelikle seyyaliyet sağlanmış olmalıdır.

Seyyaliyet ilkesi, kredilerin geri ödeme sürecinin düzenli ve planlı olmasını gerektirir. Bankalar, müşterilerinin kredi geri ödemelerini belirli bir takvime göre almalı ve borçlunun ödeme güçlüğü çekmesini engellemek için ödeme planlarını nakit akışına uygun olarak hazırlamalıdır. Bankalar, krediyi kullanan kişilere veya işletmelere, ödeme süresi boyunca esnek ödeme seçenekleri sunar. Bu esneklik, kredi kullanımının akışkanlığını sağlar, örneğin ödeme vadesinde değişiklik, faiz oranlarında revizyon yapma veya ödeme erteleme gibi seçeneklerle kredi geri ödeme süreçleri daha esnek hale getirir.

Seyyaliyet ilkesinin doğru uygulanması ile krediyi kullanan kişiler veya işletmeler, kredilerini zamanında geri ödeyebildiklerinde, banka ile güvenli bir ilişki kurar ve tekrar kredi talep etme olasılıkları artar. Seyyaliyet (akışkanlık) ilkesi, bankacılıkla ilgili kredi verme süreçlerinin en temel unsurlarından biridir. Kredinin geri ödenmesi süreci, bankaların nakit akışına uygun bir şekilde düzenlenmeli ve borçluların ödeme güçlükleri yaşamalarına engel olunmalıdır. Bu ilke, hem bankalar hem de kredi kullanan kişiler veya işletmeler için önemli avantajlar sağlar. Kredilerin amacına uygun, belirli bir süre içinde geri ödenmesi ve tekrar kullanılabilmesi, hem finansal sağlığı korur hem de ekonomik büyümeye katkı sağlar.

Verimlilik; bankanın kredi kullandırdığı müşteriden elde edeceği maksimum gelirdir. Bankacılıkta kredilerde ile tüm bankacılık ürünlerinden elde edinilen kar, verim olarak adlandırılır. Verimliliği oluşturan işlemler; krediden alınan kar payı geliri, kredi işlemlerinden alınan komisyon geliri, müşterinin banka aracılığı ile yaptığı her türlü döviz alım-satım, vadesiz mevduat, yurt dışı transferler, çek senet işlemleri v.b. dir (Güney, 2008).

Bankaların sağladığı kredi ürünlerinden elde edilen faiz geliri, komisyon gelirleri, diğer yan gelirler ve işlemlerle sağlanan gelirlerin toplamıdır verimlilik. Bankalar, kredi kullandırma işlemleriyle sadece borç veren değil, aynı zamanda bir gelir kaynağı sağlayıcı olarak da faaliyet gösterirler. Verimlilik ilkesi sadece faiz gelirleriyle sınırlı değildir; bankalar, krediler üzerinden komisyonlar, ücretler ve yan hizmetlerden de gelir elde ederler.

Krediler, bankalar için gelir sağlayan en verimli araçlardan biridir. Kredi faizleri, özellikle uzun vadeli kredilerde yüksek gelir getirebilir. Bankalar bu kredileri, çeşitli ödeme planları ve faiz oranları ile müşterilere sunarak, maksimum gelir elde etmeyi hedeflerler. Verimlilik ilkesinde, bankalar aynı zamanda risk ve getiri arasındaki dengeyi de gözetirler. Yüksek faizli krediler genellikle yüksek risk taşır ancak bu krediler bankalar için daha yüksek gelir getirir. Buna karşın, düşük faizli ve düşük riskli krediler de sağlanabilir, ancak bu kredilerden elde edilen gelirler daha düşük olur. Bankalar, kredi portföylerini çeşitlendirerek bu dengeyi kurmaya çalışır ve hem verimliliği hem de riskleri dengeler.

Bankalar kredilerin yanı sıra, kredi işlemleri ile ilgili komisyonlar, sigorta satışları, ödeme hizmetleri ve diğer finansal ürünlerle de gelir elde eder. Kredilere bağlı olarak sağlanan komisyon gelirleri, bankaların toplam verimliliğini artırır ve riskli kredilerin gelirlerini dengeleyebilir. Verimlilik açısından, bankalar kredilerini doğru faiz oranlarıyla sunarak, geri ödeme sürelerini ve miktarlarını optimize etmeyi amaçlarlar.

Faiz gelirleri, özellikle uzun vadeli kredilerde, bankalar için büyük bir gelir kaynağı oluşturur.

Kredi portföyünün büyüklüğü ve çeşitliliği, verimliliği doğrudan etkiler. Bir banka, kredi portföyünü farklı segmentlerde çeşitlendirdiğinde, yalnızca faiz gelirlerini değil, aynı zamanda daha düşük riskle daha fazla gelir elde etme fırsatlarını da artırmış olur. Örneğin, ticari krediler, tüketici kredileri ve konut kredileri arasında çeşitlenmiş bir portföy, bankaya farklı gelir akışları sağlar.

Bankalar, verimliliği artırmak için sadece kredi faizlerinden elde edilen gelirleri değil, aynı zamanda operasyonel maliyetleri de göz önünde bulundururlar. Bankalar, kredi süreçlerini otomatikleştirerek ve dijital çözümlerle iş akışlarını hızlandırarak maliyetlerini düşürmeye çalışmaktadır. Bu yolla bankalar daha az kaynakla daha fazla gelir elde edebilirler ve verimliliği artırır. Çünkü teknolojik yatırımlar ve dijital hizmetlerin kullanılması, bankaların işlem maliyetlerini azaltarak daha fazla gelir elde etmelerine olanak tanır.

Bankalar müşteri sadakatini ödüllendirerek, tekrarlayan krediler ve sürekli gelir elde edebilir. Verimlilik, bankaların kredi vererek elde ettiği gelirin en yüksek düzeye çıkarması için kritik öneme sahiptir. Bankalar, kredi faiz gelirlerini artırmak, komisyon ve işlem gelirleri sağlamak ve kredi portföyünü çeşitlendirerek verimliliği artırma çabası içinde olurlar. Verimli bir kredi yönetimi, sadece bankanın karını artırmakla kalmaz, aynı zamanda müşteri memnuniyetini de sağlayarak sürdürülebilir bir büyüme sağlar. Bu bağlamda, bankaların stratejik kararlar alırken verimlilik ilkelerini göz önünde bulundurması oldukça önemlidir.

Yukarıda sayılan ve açıklanmaya çalışılan ilkeler; kredi riski yönetimini sağlamak, banka kaynaklarını etkin bir şekilde kullanmak ve sağlanan kredilerin geri ödenebilirliğini garanti altına almak amacıyla belirlenmiştir. Kredilendirme sürecinde

bu ilkelerin doğru uygulanması, bankaların finansal sağlığını koruması ve müşterilere sağlanan kredilerin verimli bir şekilde kullanılmasını sağlar.

4. DERECELENDİRME KAVRAMI VE TARİHÇESİ

4.1. Derecelendirme Kavramı

Derecelendirme; şahıs veya tüzel kişiliğin hatta bir ülkenin finansal olarak yükümlülüklerini zamanında ve eksiksiz olarak yerine getirip getiremeyeceğine dair, önceden belirlenen kriterler dahilinde, yapılan değerlendirme sonucu sınıflandırılması sistemidir. Sınıflandırma herkes tarafından anlaşılacak şekilde kodlanmış olup semboller uluslararası uygulama ve geçerliliğe sahiptir (Ege İlhan, 2006).

Derecelendirme; borçlunun; kredibilitesini ölçmemizi sağlayan risk düzeyini belirleyen, borçlunun borcunu vadesinde ve düzenli olarak geri ödeme gücünü gösteren ve buna bağlı olarak para ve sermaye piyasalarında değerlendirme yapılanın rolünü değerlendiren ve uzman kişilerce yapılan standart ve tarafsız görüştür (Yazıcı Mehmet, 2009).

Kredi değerliliğinin ölçümü veya derecelendirme sonucunda hesaplanan sayısal değere kredi notu veya literatürdeki haliyle ingilizcedeki rating sözcüğünün Türkçe okunuşuyla reyting denilmektedir. Reyting hesaplamasında ülke söz konusu ise ülkenin hem ulusal parası hem de yabancı para cinsinden yükümlülükler ayrı ayrı değerlendirilir (Eğilmez Mahfi 2012).

4.2. Derecelendirmenin Tarihçesi

Derecelendirmenin ilk olarak söz edildiği 19. yüzyılda Amerika Birleşik Devletlerinde ortaya çıkmış bir kavramdır. ABD’de 1837’de başlayan ve 1840’ın ortalarına kadar süren büyük bir ekonomik durgunluğa yol açan finansal kriz sonrası batan bankalar ve yatırımcıların mağdur olması sonrası derecelendirmeye ihtiyaç duyulduğu ortaya konmuştur. Ekonomik çöküntü sonrası yatırımcı Lewis Tappan yatırımcılar adına şirketleri takip etmek ve değerlendirme yapmak için Mercantile Agency şirketini kurarak faaliyetlere başlamıştır (Usman Ediz, Sunalı Halil 2008).

1905'te kurulan Moody's Investors Service, John Moody tarafından kurulmuş ilk derecelendirme kuruluşudur. 1909'da "Demiryolları Yatırımlarının Analizi" ile ilk derecelendirmeyi yapmıştır. Sırasıyla; 1916 yılında Poor's Publishing Company, 1922'de Standard Statistics Company, 1924'te Fitch Publishing Company ilk derecelendirmelerini yayımlamışlardır. Derecelendirmenin finansal standartlaştırma mekanizması olarak kullanımı, 1929 ekonomik buhranından sonra 1930'ların ikinci çeyreğinden sonra başlamıştır (Çoşkun Zeynep, 2009)

Türkiye'de derecelendirme; 1992'de Abd'deki yatırımcılardan kredi almak isteyen Türkiye; Yankee Bond ihraç etmek istemiş bunun üzerine yatırımcılar Türkiye'nin kredi derecelendirme notunu talep etmişlerdir. Standart and Poor's 1992'de yaptığı derecelendirmede, Türkiye'nin notunu (BBB) yatırım yapılabilir olarak değerlendirilmiştir. Aynı dönemde Moody's yaptığı derecelendirme ile Türkiye'nin borç ödeme sorunu olmadığına ilişkin BAA3 derecelendirme notu vermiştir (Çoşkun Zeynep, 2009).

Sermaye Piyasası Kurulu 1997'de çıkardığı tebliğde; Türkiye'de kurulan rating kuruluşlarının uyması gereken ilkeleri belirterek derecelendirme ile ilgili ilk yasal mevzuatı çıkartmıştır (Spk, 2009). Derecelendirme notunun sadece finansal rakamlarla oluşmasının eksik olduğu gerçeği Amerika ve Avrupa'daki şirketlerde yaşanan olumsuz olaylarla ortaya çıkmasıyla Sermaye Piyasası Kurulu 2003 yılında ülkemizde Kurumsal Yönetim İlkelerini yayınlamıştır.

5. BANKACILIKTA KREDİ DERECELENDİRME

5.1. Bankacılıkta Kredi Derecelendirmenin Amacı ve Önemi

Bankaların temel fonksiyonu fon sahiplerinden borç alarak, kredi talebi olanlara borç vermek olarak tanımlanabilir. Bankalar faaliyetlerini yurt içi ve yurt dışı olarak yürüttüklerinden standartları da uluslararası olmak zorundadırlar. Bankalar tüm faaliyetlerini karlı sonuçlandırmak için çalışırlar, bahse konu temel fonksiyonu gereği; daha ucuz fon kaynağı bulmak ve verdiği kredilerin zamanında eksiksiz ödenmesini sağlamak zorundadır. Kredi verilmeden önce krediye ilişkin tüm risklerin ölçülmesi ve uluslararası standartlara göre puanlanması ile bankaca yapılacak tüm değerlendirmeler kredi derecelendirme olarak tanımlanabilir.

ABD Merkez Bankası eski başkanlarından Alan Greenspan'ın mayıs 1996'da "Bankaların ana ekonomik fonksiyonun risk almak olduğunu hiçbir zaman akıldan çıkartılmamalıdır. Performansı kötü kredi düzeyini sıfıra indirmenin yolunun kredi vermeyerek sağlanacağından yola çıkıldığında, tanımsal olarak bankacılık sisteminin amacını ve varolma nedenini ortadan kaldırmış oluruz".

Bankalar kredi verdikleri anda riski almış olurlar; riskin tamamen ortadan kaldırılması imkansız olup risk unsuru bankacılık sisteminin kurulmasını gerektirmiştir. Bankalar çeşitli yöntemlerle kredi risklerini ölçerek, kredileri doğru yapılandırarak alınan riskleri derecelendirirler. Kredi riskinin derecesinin bilinmesi; kredinin limitinin ve vadesinin doğru belirlenmesini, riskin derecesine göre kredi fiyatlaması yapılmasını, alınacak teminatların cinsini ve izlenme frekansı ile kredi yapılandırma aşamalarını tamamının doğru yönetilmesini sağlar (Seval Belkis, 1994).

Kredi derecelendirmenin standart olarak uygulanması fonlama maliyetinin belirleyicisi olarak kredi talep edenler ve kredi kullananlar açısından çok önemlidir. Bankalardan kredi temin etmek isteyen şirketler veya bireyler de kredi derecelendirmesi

sayesinde iyi-kötü aralığında çeşitli derecelerde ayrıma tabi tutulduğundan daha uygun maliyetli kredi temini imkanına kavuşabilmektedir (Sezer Mehmet Feridun, 2019).

Bankalar kredi riskini doğru yöneterek aktif kalitesini arttırıp karşılıkların azalmasına ve finansal istikrara katkıda bulunurlar. Diğer taraftan kredi derecelendirmesi, kredi riskini sayısal olarak ortaya koyar ve kredinin yönetiminin kolaylaşması sağlanır (Ayvalı Nurdan 2015).

Kredi derecelendirme, kredi talep eden hakkındaki bilgi sorununu asgari düzeye indirerek sonrasında doğması muhtemel, ahlaki tehlike ve yanlış seçim sorunlarını ortadan kaldırma konusunda kredi sağlayana avantaj sağlamaktadır (Seval Belkis, 2024) .

5.2. Bankacılıkta Kredi Derecelendirme Metodolojisi

Kredi derecelendirme metodolojisi özetle; kredi talebinde bulunanların; finansal, ticari borçları ile muhtelif tüm borçlarının, belirlenen vade içerisinde; uluslararası teknik ve istatistiki analizlerden faydalanarak, uzman kadroların tecrübesi, piyasa bilgisi ve sağduyularından yararlanılarak belirlenen vade içerisinde kredi geri ödeme olasılığının niteliksel kriterlere göre sayısal olarak hesaplanmasıdır (Çoşkun Zeynep, 2009).

Bankalar kredi derecelendirme metodolojisinde; istatistiksel ve matematiksel başta olmak üzere tüm bilimsel yöntemlerle ispatlanmış nicel faktörleri kullanarak oran hesaplamasını yaparken, uzman görüşüne dayalı hazırlanmış mali olmayan kriterlere ilişkin sorularla da birlikte harman ederek müşteriye ait derecelendirme notu oluşturulur. Derecelendirme metodolojileri ve kriterleri; değerlendirilen firmalara ilişkin yapılan sektörel, ciroya, segmentasyona ve firmaların organizasyon yapılarına göre puanlanır (Jcr, Derecelendirme Metodolojisi, 2025) .

Derecelendirme ve kredinin birbiri ile bağlantısı çok yüksektir. Derecelendirme ile kredi kullanan veya kullanma talebi olan derecelendirme metodolojisi ile

notlandırılmaktadır. Notlandırma ya da derecelendirme kredi alıcısının krediyi geri ödeme riskinin analizini bankaca belirlenen standartlar dahilinde yapılmasıdır (Küçükkocaoğlu Güray, 2008).

Bankacılıkta kurumsal ve bireysel müşterilerin kredi riskinin ölçülebilmesi; kredinin puanlaması (scoring) ve derecelendirilmesi (rating) ile sağlanır. Değerlendirme yapılırken sayısal veriler ve niteliksel bilgilerle her borçlu için kısa ve uzun vadeli derecelendirme kategorisine çıkartılır. Derecelendirme yüksek düzeyde otomatik ve web tabanlı arayüzler ile yapılır. (Scoring & Rating Systems)

5.3. Bankacılıkta Kredi Puanlaması (Scoring)

Kredi puanlaması, bankaların; daha çok bireysel ve küçük işletmelere yönelik daha küçük tutarlı kredi başvuruların bilgilerini değerlendirerek kredi riskini derecelendirmek ve kategorize etmek için kullandığı bir yöntemdir. Kredi talep edenin bilgilerinin istatistiksel tekniklerle analiz edilerek kredi ödeme vadelerinde göstereceği geri ödeme performansını tahmin etmeye yarayan bir süreçtir (Lawrence David, Arlene Solomon, 2002).

Kredi puanlama; aynı özelliklere sahip ve geçmişte benzer ödeme davranışı göstermiş kredi talep edenlerin ortak yanlarını istatistiksel methodlarla analiz ederek, benzeyen yönlerine ilişkin kurduğu metodoloji ile yeni kredi talebinde bulunanın aynı ödeme davranışında bulunacağına ilişkin karar oluşturulmasıdır. Bu model kredinin verilip verilemeyeceğine dair net sayısal bir sonuç sunar (Akansu Esin, 2006). Kredi puanlama modeline örnek aşağıdadır (Halisdemir Önder 2004).

Basvuru sahibinin yaşı	18-21	21-25	25-30	30-40	40-50	50 ve yukarısı	Değer yok
Alman skor	6	10	18	26	35	42	10
Medeni hali	Bekar	Evli	Dul	Diğer	Değer yok		
Alman skor	14	30	5	14	14		
İkamet türü	Kendine ait	Kira	Ailesine at	Lojman	Değer yok		
Alman skor	40	15	20	18	10		
Kaç yıldır bu adreste oturuyor	0-1	1-3	3-6	6-10	10-15	15-yukarı	Değer yok
Alman skor	18	20	25	30	33	40	25
Meslek	Profesyonel	Müdür	Memur	Serbest	İşçi	Emekli	Diğer
Alman skor	40	35	27	20	22	33	18
Kaç yıldır bu işte	0-0,5	0,5-2,5	2,5-5	5-8	8-15	15-yukarı	
Alman skor	0	6	14	20	30	40	
Negatif kaydı var mı	Evet	Evet 5 yıldan eski 3 adetten az	Hayır	1 olumlu	2 ve daha fazla olumlu	Sistemde bilgisi yok	
Alman skor	-30	-10	15	16	22	0	
Kredi kartı sahipliği	Yok	Mağaza kredi Kartı	Banka kredi kartı	İkisi de	Cevap yok		
Alman skor	0	12	18	29	7		
Ev telefonu bilgisi	Kendisine ait var	Başkası adına var	Ev telefonu yok	Telefon bilgisi girilmemiş			
Alman skor	20	9	0	2			
Eğitim düzeyi	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Master-Doktora	Bilgi yok	
Alman skor	0	2	10	25	30	3	

Kredi puanlamasına başka bir örnek aşağıda olup not toplamına göre kredinin red ya da kabul olacağını değerlendirildiği puanlama tablosunda; 120 altında puana sahip krediler red edilecek, 190 puanın üstünde olan krediler kabul edilecek son olarak 120–190 arasında puana sahip krediler kredi komitesi tarafından gözden geçirilerek karar verilecektir (Spk, 2009).

Değişkenler/Özellikler	Değişkenlerin Değerleri ve Ağırlıkları				
	10 bin	10-25 bin	25-50 bin	50-100 bin	>100 bin
Yıllık Gelir (TL)	10 bin	10-25 bin	25-50 bin	50-100 bin	>100 bin
Not	0	15	35	50	75
Yıllık Borç/Yıllık Gelir	>%50	%35-%50	%15-%35	%5-%15	%5
Not	0	10	20	35	50
Kurumla ilişkiler	Yok	Çek hesabı	Mevduat	Her ikisi	
Not	0	30	30	60	
Kredi Kartları	Yok	1 ve fazlası			
Not	0	20			
Yaş	...<25	25<...<60	60<...		
Not	5	30	35		
Konut sahipliği	Kira	Konut kredisi	Sahip		
Not	2	20	50		
Konutta oturma süresi	...<1 yıl	1-5 yıl	5 yıl<...		
Not	0	20	45		
İşte kalma süresi	...<1 yıl	1-5 yıl	5 yıl<...		
Not	0	25	50		
Ödeme davranışı	Kayıt yok	Son 5 yılda yalnız bir ödeme yapılmamış		Tüm ödemeler yapılmış	
Not	0	-15		50	
TOPLAM					

5.4. Bankacılıkta Kredi Derecelendirme (Rating)

Bankacılıkta kredi derecelendirme (rating); firmanın mali verilerinin analizi, firma ortaklarının yönetsel yetkinlikleri, geçmişten günümüze ödeme performansı ile gelecek projeksiyonuna kadar bir çok faktörün değerlendirilerek nihai bir nota ulaşılmasıdır. Bankacılıkta rating, riskin ölçülebilir ve standartlaştırılması için firmanın durumunun sayısallaştırılmasıdır. Sayısallaştırma; firmanın ortaklarına ait bilgiler ile firmanın yıllar itibarıyla mali verilerinin finansal analizinin yapılması ile gerçekleştirilir (Güvendi Hande 2006). Bankacılıkta genel olarak kullanılan rating notları ve açıklamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Kredi notuna göre kredinin yönetimi sağlanmaktadır.

Kredi Notu	Tanım
AAA	Finansal ve finansal olmayan açılardan kredibilitesinin en güçlü olduğu, kredibilitesini uzun vadede de devam ettireceği ve şirketin güvenilir bir yatırım veya iş ortağı olduğunu vurgulayan en yüksek derece notudur.
AA	Finansal ve finansal olmayan kriterlere göre kredibilitesi çok olumlu olan firma olup, kredibilitesini uzun vadede de devam ettirebilecektir.
A	Finansal ve finansal olmayan açılardan kredibilitesi kısa vadede yüksek ve olumlu iken, uzun vadede de kredibil bir firmadır.
BBB	Finansal ve finansal olmayan unsurların önemli bir kısmında kredibilite optimizasyonu temin edilmekte, uzun vadede de kredibilitesini sürdüreceği düşünülen bir firmadır.
BB	Finansal ve finansal olmayan unsurlar itibariyle kredibilite optimizasyonu sağlanamamakla birlikte, kısa vadeli olarak kredibilitesi olan, ancak orta – uzun vadede risk değerlendirme kriterleri çerçevesinde değerlendirilme yapılması gereken bir firmadır.
B	Finansal ve finansal olmayan açılardan dikkat edilmesi gerekli bölümünde kredibilite optimizasyonunu yerine getirememekte olup, risk değerlendirilmesi unsurları çerçevesinde değerlendirilmesi gerekebilecek, kredi revizyon vadesi sonuna kadar kredibilitesini devam ettirecek olan bir firmadır. Uzun vadede kredibilitesi, proje analizi kapsamında ve teminatlı olarak değerlendirilmelidir.
CCC	Finansal ve finansal olmayan kriterlerinin büyük bir bölümü olumsuzdur. Yükümlülükleri yerine getirmekteki eğilimi bunu taşıyamayacak düzeyde olup, kredibilitesi konjonktüre bağlı olarak ve teminatlı olmak şartıyla değerlendirilmesi gereken kısa vadeli kredibiliteye sahip bir firmadır.
CC	Finansal ve finansal olmayan unsurlar açısından kredibilitesi olmayan, BDDK yönetmeliğinde belirlenen 2. Grup teminatlar veya gayrimenkul ipoteği ile kredilendirilebilir.
C	Finansal ve finansal olmayan kriterler birlikte ölçümlendiğinde kredibilitesi yoktur.

Tablo: Ziraat Katılım Bankası A.Ş. (2024), Kurumsal Krediler Uygulama Esasları

Firmalar için kredi derecelendirme analizi yapılırken mali ve mali olmayan analizler yapılır. Mali analiz, kredi talep edenin veya kullanmış olanın mevcut mali durumunu ve önceki yıllara göre gelişiminin ne durumda olduğunu belirlemek için finansal verilerindeki değişikliklerin, finansalları arasındaki ilişkinin olumlu veya olumsuz hangi yönde hareket ettiğinin tespit edilmesi ile sektördeki diğer firmalarla karşılaştırılmasıdır (Bodur Çağlayan, 2005).

Her banka kendi kredi derecelendirme sistemiyle kredilerini risklere göre derecelendirmektedir. Kredi derecelendirme sistemi her bankada ayrı olsa da

derecelendirmenin objektif olması için finansal analiz; büyüme, likidite, borçluluk, faaliyet döngüsü ve karlılık başlıkları altında yapılmaktadır (Bodur Çağlayan, 2005).

Kredi derecelendirme notunun objektif olarak belirlenmesi ve risklerin doğru ölçülebilmesi için farklı analiz yöntemleri kullanılmakta ve analizlerden elde edilen verilerle de farklı finansal oranlar hesaplanmaktadır. Analiz yöntemleri ve finansal oranlara ilişkin açıklamalar aşağıda gösterilmiştir.

5.4.1. Bankacılıkta Analiz Yöntemleri ve Finansal Oranlar

5.4.1.1. Karşılaştırmalı Analiz (Yatay Analiz)

Farklı ve birbirini takip eden dönemlere ilişkin mali verilerdeki değişikliklerin karşılaştırılarak değişikliklerin kredi talep edenin kredi derecelendirmesine etkisinin hesaplandığı analiz yöntemidir.

Karşılaştırmalı finansal analiz; dönemler itibariyle değişimlerin incelenmesi ve gösterdiği gelişimin firma açısından analiz edilmesidir. Muhasebenin; süreklilik kavramı gereği, yıllar itibariyle mali verilerdeki olumlu, olumsuz veya stabil durumun firmanın faaliyetlerine etkisini irdelenir. Karşılaştırmalı mali analizde diğer firmalarla herhangi bir karşılaştırma yapılmamakta sadece firmanın kendi mali verileri arasında yatay olarak bir veya birden fazla dönemlere ilişkin karşılaştırma yapılmaktadır (Altuğ Fatih, 2010).

Karşılaştırmalı (yatay) analiz; geçmişe ait bilanço ve gelir tablolarının geçmiş dönemlerle karşılaştırılarak, değişimlerin tespit edilmesi, tespitlerin incelenme ve değerlendirilmesidir. Mutlak ve yüzde rakamlarla daha iyi anlaşılması sağlanan yatay analiz firmanın geçmişinde neler olduğunu anlamayı ve gelecekle ilgili tahmin yapma imkanını tanır (Bengisu Berk, 2014).

5.4.1.2. Yüzde (Dikey) Analizi

Dikey analiz; bir finansal tabloda mali verilerden birinin, önce kendi grubundaki mali verilerin sonra bütün içindeki mali verilerin içindeki payını gösterir.

Dikey (yüzde) analizinde, bütün 100 kabul edilir ve o bütün içindeki her bir bölümün yüzde olarak payının hesaplanmasıdır (Yazıcı Mehmet, 2003).

Dikey analiz; bilanço veya gelir tablosundaki mali verilerin kendi grubu ile genel toplam içinde sahip olduğu büyüklüğün yüzde olarak ifade edilmesidir. Yatay analizde yıllar itibariyle mali tabloda seçilen kalemlerdeki değişim tespit edip incelenirken dikey analizde aynı dönem içerisindeki bir mali verinin diğer mali verilere içindeki payının oranı tespit edilir. Dolayısıyla yatay analiz dinamik bir analiz olarak yıllar itibariyle değişimi gösterirken, dikey analiz statik analiz olarak toplam büyüklük içindeki büyüklük oranını gösterir (Altuğ Fatih, 2010).

5.4.1.3. Oran (Rasyo) Analizi

Kredi derecelendirmesi yapılan firmanın; birbirini etkileyen ve değişimlerinin gelecekte bilançodaki etkisini görmek için iki mali veri arasındaki ilişkinin matematiksel ifadesine oran analizi denilmektedir.

Oran analizi; bilanço ve gelir tablosundaki mali verilerin birbirleri ile ilişkilerinin kurulması ve aralarındaki matematiksel oranın firma kredi derecesi için ne anlama geldiğinin yorumlanmasıdır. Analizde; oran analizi yapılan mali verilerin anlamlı olması, oranların yorumlanmasının sadece iki veri arasındaki matematiksel sayılarla değil diğer ek bilgiler dikkate alınarak yorumlanması, oranların bilançonun mevsimsellik ve genel ekonomiye göre dikkate alınarak değerlendirilmesi ile tek bir oran yerine kredi derecelendirme notu doğru çıkaracak sayıda oranın değerlendirilmesi önemlidir (Bengisu Berk, 2014).

Kredi derecelendirilmesinde kredi uzmanının yaptığı oran analizini ; firmanın aynı orana ilişkin önceki dönemleri ile karşılaştırması (zaman açısından karşılaştırma), sektörde aynı işi yapan firmalarla ve sektörün ortalama değerleri ile karşılaştırılması (sektör ortalaması karşılaştırması), son olarak da deneyler sonucu bulunmuş her iş kolu için belirlenmiş ortalama değerlere göre karşılaştırması (Likitide Oranının 1 olması v.b.) Cari Oran oran analizinin kredi derecelendirmesinde etkisi doğru kullanılmış olacaktır (Babuşcu Şenol, 2005).

Oran analizi; bilanço veya gelir tablosunda incelenmek istenen bir tek konuda bile uygulanarak değerlendirme yapılabilecek bir analiz yöntemidir. Oran analizi ile işletmenin borç ödeme gücü, varlıklarının verimliliği, dış kaynak kullanımını ve karlılığı ölçmektir. Uygulamada en çok kullanılan oran analizleri; likidite oranları, mali oranlar, faaliyet oranları, karlılık oranları (Altuğ Fatih, 2010).

5.4.1.3.1. Likitide Oranları

İşletmenin çalışma sermayesinin yeterliliğini ve kısa vadeli borçlarını ödeme kabiliyetini belirlemek için kullanılan bir tür oran analizidir. Likidite oranı, dört farklı orandan oluşur; Cari Oran, Asit-Test Oranı, Nakit Oranı ve Stok Bağımlılık Oranı (Gümüş Umut Tolga, 2017).

Oran Adı	Açıklama	Formül	Yorum
Cari Oran	İşletmenin kısa vadeli borçlarını ödeme yeteneğini gösterir.	$\frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Yükümlülükler}}$	Genellikle 1,5 - 2 aralığında olması istenir. Yüksek oran, işletmenin likidite durumunun iyi olduğunu gösterir. Ancak, çok yüksek oran, atıl varlıkların veya stokların fazla olduğunu da gösterebilir.
Asit-Test Oranı (Likidite Oranı)	İşletmenin stoklar hariç kısa vadeli borçlarını ödeme yeteneğini gösterir.	$\frac{\text{(Dönen Varlıklar - Stoklar)}}{\text{Kısa Vadeli Yükümlülükler}}$	Genellikle 1 civarında olması istenir. Cari orandan daha güvenilir bir likidite ölçüsü olarak kabul edilir.
Nakit Oranı	İşletmenin en likit varlıkları ile kısa vadeli borçlarını ödeme yeteneğini gösterir.	$\frac{\text{(Nakit + Nakit Benzerleri)}}{\text{Kısa Vadeli Yükümlülükler}}$	Genellikle 0,5 - 1 aralığında olması istenir. İşletmenin nakit akışının ne kadar güçlü olduğunu gösterir.
Stok Bağımlılık Oranı	İşletmenin stoklarına ne kadar bağımlı olduğunu gösterir.	$\frac{\text{Stoklar}}{\text{Dönen Varlıklar}}$	Yüksek oran, işletmenin stoklarına çok bağımlı olduğunu gösterir. Bu durum, stok yönetimi sorunlarına veya satış zorluğuna işaret edebilir.

5.4.1.3.2. Faaliyet Oranları

Bir işletmenin satışları ile varlıkları arasındaki ilişkiyi inceleyen ve aynı zamanda verimlilik analizi olarak da bilinen bir orandır. Bu oranlar, işletmenin varlıklarını ne kadar verimli kullandığını ve faaliyetlerini ne kadar başarılı bir şekilde yürüttüğünü ölçmek için kullanılır. İşletmenin satışlarını, stoklarını, alacaklarını ve varlıklarını ne kadar verimli yönettiğini gösteren bir oran olarak karşımıza çıkar (Yenisu Ersin, 2019). Faaliyet oranlarına ilişkin açıklama, nasıl bulunduğu dair formül ile ideal oranın ne olması gerektiğini gösterir yorum aşağıdaki tablodadır.

Oran Adı	Açıklama	Formül	Yorum
Stok Devir Hızı	İşletmenin stoklarını ne kadar hızlı sattığını gösterir.	Satılan Malların Maliyeti / Ortalama Stoklar	Yüksek oran, stokların hızlı satıldığını ve stok yönetimi konusunda başarılı olduğunu gösterir. Düşük oran ise stokların yavaş satıldığını ve stok birikimi sorunları olabileceğini gösterir.
Alacak Devir Hızı	İşletmenin alacaklarını ne kadar hızlı tahsil ettiğini gösterir.	Net Kredili Satışlar / Ortalama Ticari Alacaklar	Yüksek oran, alacakların hızlı tahsil edildiğini ve alacak yönetimi konusunda başarılı olduğunu gösterir. Düşük oran ise alacakların geç tahsil edildiğini ve tahsilat sorunları olabileceğini gösterir.
Stok Devir Süresi	İşletmenin stoklarını ortalama kaç günde sattığını gösterir.	365 / Stok Devir Hızı	Düşük süre, stokların hızlı satıldığını ve stok yönetimi konusunda başarılı olduğunu gösterir. Yüksek süre ise stokların yavaş satıldığını ve stok birikimi sorunları olabileceğini gösterir.
Alacakların Ortalama Tahsil Süresi	İşletmenin alacaklarını ortalama kaç günde tahsil ettiğini gösterir.	365 / Alacak Devir Hızı	Düşük süre, alacakların hızlı tahsil edildiğini ve alacak yönetimi konusunda başarılı olduğunu gösterir. Yüksek süre ise alacakların geç tahsil edildiğini ve tahsilat sorunları olabileceğini gösterir.
Aktif Devir Hızı	İşletmenin aktiflerini ne kadar verimli kullandığını gösterir.	Net Satışlar / Ortalama Toplam Varlıklar	Yüksek oran, aktiflerin verimli kullanıldığını ve satışların arttırıldığını gösterir. Düşük oran ise aktiflerin verimli kullanılmadığını ve satışların düşük olduğunu gösterir.

5.4.1.3.3. Mali Oranları

Mali oranlar, bir işletmenin finansman yapısını ve borçlarını ne kadar iyi yönettiğini değerlendirmek için kullanılan oranlardır. İşletmenin borçlarının mali yapıdaki yerini, bu yapının sonuçlarını, yabancı kaynakların öz kaynaklarla karşılaştırılmasını, maddi duran varlıkların finansmanında nasıl kullanıldıklarını ve borçlanma giderlerinin dönem karıyla ne kadarının karşılandığını gösteren oranlardır. Mali oranlar işletmenin finansal sağlığını ve uzun vadeli borç ödeme gücünü gösterir. Genellikle, düşük kaldıraç oranı ve yüksek öz kaynak oranı tercih edilir. Ancak, her

oranın farklı bir anlamı vardır ve yorumlanması sektör ve işletme özelliklerine göre değişebilir (Gümüş Umut Tolga, 2017). Mali oranlarına ilişkin açıklama, nasıl bulunduğu dair formül ile ideal oranın ne olması gerektiğini gösterir yorum aşağıdaki tablodadır.

5.4.1.3.4. Karlılık Oranları

Oran Adı	Açıklama	Formül	Yorum
Kaldıraç Oranı (Yabancı Kaynak Oranı)	İşletmenin varlıklarının ne kadarının yabancı kaynaklarla finanse edildiğini gösterir.	$\frac{\text{Toplam Yabancı Kaynaklar}}{\text{Toplam Varlıklar}}$	Düşük oran tercih edilir. Yüksek oran, işletmenin borç yükünün fazla olduğunu ve finansal risk altında olduğunu gösterir. Ancak, sektördeki genel kaldıraç oranı da dikkate alınmalıdır.
Öz Kaynak Oranı	İşletmenin varlıklarının ne kadarının öz kaynaklarla finanse edildiğini gösterir.	$\frac{\text{Toplam Öz Kaynaklar}}{\text{Toplam Varlıklar}}$	Yüksek oran tercih edilir. Yüksek oran, işletmenin finansal yapısının güçlü olduğunu ve borç ödeme kabiliyetinin yüksek olduğunu gösterir.
Yabancı Kaynakların Öz Kaynaklara Oranı	İşletmenin yabancı kaynaklarının öz kaynaklarına oranını gösterir.	$\frac{\text{Toplam Yabancı Kaynaklar}}{\text{Toplam Öz Kaynaklar}}$	Düşük oran tercih edilir. Yüksek oran, işletmenin yabancı kaynaklara aşırı bağımlı olduğunu gösterir.
Duran Varlıklar / Öz Kaynak Oranı	Duran varlıkların öz kaynaklarla ne kadarının finanse edildiğini gösterir.	$\frac{\text{Toplam Duran Varlıklar}}{\text{Toplam Öz Kaynaklar}}$	Oranın 1'e yakın olması istenir. Yüksek oran, duran varlıkların finansmanında yabancı kaynak kullanımının yüksek olduğunu gösterir.
Dönen Varlıklar / Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Oranı	Dönen varlıkların kısa vadeli yabancı kaynakları ne kadar karşıladığını gösterir.	$\frac{\text{Toplam Dönen Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$	Yüksek oran tercih edilir. Yüksek oran, dönen varlıkların kısa vadeli borçları ödeme konusunda yeterli olduğunu gösterir.

Karlılık oranları; firmanın finansal sağlığını ve performansını değerlendirmek için kullanılan oranlardır. Şirketin karlılık durumu hakkında detaylı bilgi edinmek ve gelecekteki performansını tahmin etmek için finansal tabloların dikkatli bir şekilde analiz edilmesi gerekir. Karlılık analizi yapılırken, firmanın bütçe hedeflerinin yanı sıra,

sektör ortalamaları, makroekonomik göstergeler ve enflasyon gibi faktörler de dikkate alınmalıdır. Enflasyon, reel karlılığı etkileyebileceği gibi, muhasebe standartlarındaki sınırlamalar nedeniyle yanıltıcı finansal tablolara da yol açabilir (Tuna Kadir, 2004).

Karlılık oranlarına ilişkin açıklama, nasıl bulunduğu dair formül ile ideal ne olması gerektiğini gösterir yorum aşağıdaki tablodadır.

Oran Adı	Açıklama	Formül	Yorum
Brüt Kâr Marjı	Satış gelirlerinden satılan malların maliyeti düşüldükten sonra elde edilen brüt kârın satışlara oranını gösterir.	$\frac{\text{Net Satışlar} - \text{Satılan Malların Maliyeti}}{\text{Net Satışlar}}$	Yüksek oran, şirketin üretim ve maliyet yönetimi konusunda başarılı olduğunu gösterir. Ancak, sektör ortalaması ve şirketin geçmiş yıllardaki performansı da dikkate alınmalıdır.
Net Kâr Marjı	Net kârın satışlara oranını gösterir. Şirketin vergi ve diğer giderler düşüldükten sonraki karlılığını ölçer.	$\frac{\text{Net Kâr}}{\text{Net Satışlar}}$	Yüksek oran, şirketin genel olarak kârlı olduğunu gösterir. Ancak, sektör ortalaması ve şirketin geçmiş yıllardaki performansı da dikkate alınmalıdır.
Aktif Kârlılık Oranı (ROA)	Şirketin aktiflerini kullanarak ne kadar kâr elde ettiğini gösterir.	$\frac{\text{Net Kâr}}{\text{Ortalama Toplam Varlıklar}}$	Yüksek oran, şirketin varlıklarını verimli kullandığını gösterir. Ancak, sektör ortalaması ve şirketin geçmiş yıllardaki performansı da dikkate alınmalıdır.
Öz Kaynak Kârlılık Oranı (ROE)	Şirket ortaklarının yatırımlarının ne kadar kârlı olduğunu gösterir.	$\frac{\text{Net Kâr}}{\text{Ortalama Öz Kaynaklar}}$	Yüksek oran, şirket ortaklarının yatırımlarının kârlı olduğunu gösterir. Ancak, sektör ortalaması ve şirketin geçmiş yıllardaki performansı da dikkate alınmalıdır.

Bankalar kredi derecelendirme yaparken, kredi alacakların, kredi notları ile karlılık oranları arasında güçlü bir ilişki vardır. Yüksek karlılık oranları, kredi talep eden firmanın finansal gücünü artırır ve kredi notunu yükseltir. Düşük karlılık oranları ise bankanın finansal gücünü zayıflatır ve kredi notunu düşürür.

Özetle, bankacılıkta derecelendirme ve karlılık oranları, kredili firmaların finansal sağlıklarını değerlendirmek için kullanılan önemli bir araçlardır. Bu araçlar, kredi talep eden veya mevcutta kredi ilişkisi devam eden firmaların; risklerini, performanslarını ve gelecek potansiyellerini anlamak için kullanılır.

SONUÇ

Kredi derecelendirme, bankacılık sektörünün devamlılığı ve karlılığı ile paydaşlarının varlığı için hayati öneme sahiptir. Her geçen gün büyüyen dünya ile yaygınlaşarak büyüyen finans sektöründe hızlı, doğru ve sürdürülebilir kararlar almanın yolu matematiksel formüller içeren metodolojilerin kullanılmasıyla mümkündür. Söz konusu kredi metodolojisi de bankacılıkta kredi derecelendirmesidir. Hem reel sektörün hem finans sektörünün sağlıklı işleyebilmesi için bankaların aktifinin büyük bölümünü oluşturan kredilerin riskinin doğru sınıflandırılması ve yönetilmesi ancak ve ancak doğru kredi derecelendirmesi ile mümkündür.

Bankalar kredi derecelendirmesi ile doğru; verimlilik elde edeceği ve kredilerin vadesinde ödeneceği gerçek ve tüzel kişilere kredi vererek hem kendi portföylerini çeşitlendirebilecek, hem potansiyel kayıpları en aza indirecek hem de karlı çalışmaları ile büyüyecektir. Tüm bunları finansal sektörün doğru çalışmasını dolayısıyla reel sektörün kaynak bulma sorununu çözebilecektir.

Bankacılıkta kredi derecelendirme; bankaların kredi değerlendirme ve analiz yöntemlerini kullanarak borçluların kredi derecelerinin matematiksel ifadesini belirmesi sürecidir. Bankalar bu süreci; uluslararası geçerliliği olan daha önceden çalışılmış ve ideal sonuçları elde edilmiş oranlara göre matematiksel olarak not şeklinde bir sistematikte kredileri sınıflandırmaktadır. Bankalar, kredi derecelendirme notlarını kullanarak kredi riskini ölçer, kredi faiz oranlarını belirler ve kredi limitlerini tespit ederler. Bu süreçte, nicel ve nitel veriler, finansal tablolar, sektör analizleri ve diğer ilgili bilgiler dikkate alınarak kredi derece notu bulunmaktadır.

Bankacılıkta geleneksel kredi derecelendirme modelleri genellikle statik verilere dayanır. Ancak, günümüzün hızlı değişen ekonomik koşullarında, dinamik ve adaptif modeller kullanılmaktadır. Bu modeller, yapay zeka ve makine öğrenimi tekniklerini kullanarak, kredi talep edenlerin finansal durumlarındaki değişiklikleri dönemsel olarak

takip ederek ve kredi notlarını da dönemsel olarak güncellemektedir. buna göre güncelleyebilir.

Kredi derecelendirmede tek kaynak sayısal veriler olmayıp müşterinin harcama alışkanlıklarındaki, sosyal medya paylaşımlarındaki veya piyasa koşullarındaki değişiklikler de kredi notunun kararında etkilidir. Günümüzde kredi derecelendirme modelleri, kredi talep edenlerin finansal davranışlarını dikkate aldığı gibi finansal kararlarını rasyonel olmayan faktörlerin de etkilediğini hesaba katarak oluşturduğu parametrelerle kredi notunun oluşturulmasında önemli bir yer tutar.

Aşırı güven, kayıptan kaçıma veya sr psikolojisi gibi faktörler, kredi talep edenlerin geri ödeme davranışlarını etkilemektedir. Bu nedenle, kredi derecelendirme modelleri, kredi talep edenlerin risk algılarını, karar verme süreçlerini ve duygusal durumlarını da değerlendirir. Müşteriyi yerinde ziyaret eden banka çalışanlarının, müşteri ziyaretlerinde elde ettiği veya gözlemediği davranışsal durumlar da derecelendirmede etkindir.

Bankalar, kredi derecelendirme süreçlerinde çevresel, sosyal ve yönetişim faktörlerini de dikkate almalıdır. Sürdürülebilirlik, günümüzün en önemli konularından biridir ve bankaların kredi kararlarını etkilemelidir. Örneğin, evresel riskleri yüksek olan veya sosyal sorumluluk ilkelerine uymayan şirketlere kredi verirken daha dikkatli olunmakta mamafih kamu otoritesince de sürdürülebilirlik konusunda bankaları bu yöne iten çalışmaları mevcuttur.

Bankalar kredi türlerine göre kredi derecelendirme modelleri oluşturmuşlardır. Kobi niteliğindeki firmaların finansal tabloları genellikle daha az şeffaftır ve daha fazla bilgi asimetrisi vardır. Bu nedenle, kobiler için özel derecelendirme modelleri mevcuttur. Bu modeller, kobilerin nakit akışlarını, müşteri ilişkilerini, tedarik zincirlerini ve yönetim kalitelerini de dikkate almaktadır.

Bankalar kredi derecelendirme süreçlerini daha hızlı, daha verimli ve daha doğru hale getirmek için yeni teknolojiler geliştirmekte olup bu teknolojileri fintech (finansal teknolojiler) olarak adlandırılmaktadır.

Büyük veri analitiği, yapay zeka ve blok zinciri teknolojileri, kredi derecelendirme süreçlerinde kullanılmakta ve bunlar için veri analitiği veya iş analitiği v.b. isimler altında bölümler kurarak çalışmaktadır. Bu bölümler ve teknolojiler, bankaların daha fazla veriyi daha hızlı bir şekilde analiz etmelerine, daha doğru kredi notları vermelerine ve dolandırıcılığı önlemelerine yardımcı olabilir.

Bankacılıkta kredi derecelendirme her banka için farklı formatta olup her banka kendi derecelendirme sistemini kurmuştur. Bu sistemler bankanın; stratejisine ve gelecek beklentilerine belirlenmektedir. Bankalar kredi derecelendirme modellerinin doğruluğunu ve güvenilirliğini verdiklerin kredilere ilişkin süreçler ve kredilerin geri dönüş şekline ve oranına göre tekrar kurgulamakta ve test ederek hataları azaltan standartlar belirleyerek çalışmaktadır.

Bankacılıkta kredi talep edenlerin derecelendirilmesi, sürekli olarak geliştirilmesi gereken dinamik bir süreçtir. Bankalar, yeni teknolojileri, analiz yöntemlerini ve bakış açılarını kullanarak kredi derecelendirme süreçlerini daha doğru, daha verimli ve daha sürdürülebilir hale getirmek için dinamik bir değişimle derecelendirme modellerini belirli periyotlarda güncellemektedirler.

Bankacılıkta ileri teknolojiler kullanılarak belirlenen metotlarla kredi derecelendirmesi yapılmaktadır ki bu derecelendirmeler uluslararası standartların tüm şartlarını taşımaktadır. Kredi derecelendirmenin teknik ve dijital boyutunun dışında kredi başvurusunu alan veya kredi başvurusu için firma ziyareti yapan bankacının gözlemleri çok önemli ve değerlidir. Bu yüzden ki kredilendirilecek müşterilerin ziyaretlerine şube müdürünün katılması büyük önem arz etmektedir. Burada önemli husus müdürün unvanı değil, müdürün tecrübesidir. Müdürün tecrübesi ve geçmiş

kredilendirme süreçleri ve sonuçlarından elde ettiği düşünceler ile ziyaret sırasındaki gözlemler, yapılan görüşmedeki firma yetkilisinin tarzı tavrı işe hakimiyeti işiyle ilgili bilgisi, alım satım vadesi, alım satım yaptığı firmaların bilgisi, yapılan işin maliyeti, işin sürecinin nasıl olduğu, risk yaklaşımının boyutu, işyeri kira ise kira bedeli, çalışan sayısını bilip bilmiyor olması, tüm bu süreçleri nasıl yönettiği, firmanın patron firması mı profesyonellerle yönetilen bir firma mı olup olmadığı, firmanın önünde park etmiş araçların sayısı markası ve park düzeni, üretim firmasının fabrikasındaki iş düzeninin ve iş süreçlerinin düzeni, girişten uğurlamaya kadar tüm çalışanların tarzı tavrı ile firmanın tarihçesi ve ortakların geçmişi ve bu tarihçeye uygun gelişim ve değişimi kredinin teknik olarak derecelendirmesinden daha önemlidir.

Bankalar kredilendirilecek müşterilerinden edinilen ziyaret veya görüşme bilgilerinden bazılarını kredi derecelendirmesinde soru setleri için koyarak kredi notunun belirlenmesinde bu hususları hesaplamaya dahil etmektedirler.

Bankacılıkta müşterinin ödeme düzeni geliri ve kredi notu ne kadar iyi olursa olsun, krediyi talep ederken ki tarzı tavrı ile talep nedeni ve hem firmasının hem de ortağın hayat hikayesi firmanın mevcut durumuyla uyumu her zaman ve her zaman kredi notundan daha önemlidir. Bankacılık son derece gelişmiş teknolojilere ve kredilendirilecek müşterinin krediye ilişkin tüm bilgilerini temin edecek güce sahip bir sektördür. Kredi süreci içerisinde yapılan tüm değerlendirmeler sonrasında her banka kendi politikaları doğrultusunda kredi notu oluşturmakta ve buna göre müşterilerini kredilendirmektedir. Bazen dört bankanın onaylamadığı krediyi beşinci banka onaylayabilmekte veya bir yatırım kredisini tüm bankalar içinde sadece biri onaylayabilmektedir.

Kredi derecelendirme teknik bir iş olsa da uygulamada teknik değerlendirme tecrübe ile birleştiğinde ve doğru yorumlama yapılabildiğinde kredinin unsurları doğru oluşmakta ve gelişmekte sorunsuz sonuçlanmaktadır. Krediler için yapılan teknik

analizler ülkemizdeki muhasebe sisteminin anlık olmaması nedeniyle aslında sadece geçmişini değerlendirmeden öteye geçememekte ve hızlı değişime sahip ülkemizde kredini verildiği anda müşterini kredi derece notunun hangi yönde geliştiği bilinmeden eski veriye ve eski kredi notuna göre kredilendirme yapılmaktadır.

Örnekle daha anlaşılır hale getirelim. 15/02/2025 tarihinde kredi talebinde bulunan bir firmanın mali verileri Eylül 2024 dönemine aittir. Yapılacak tüm teknik analizler ve kredi derecelendirmesi Eylül 2024 dönemine aittir yani kredi değerlendirilmesi istenen dönemle mali veri arasında beş ay vardır. İşte bu yüzden kredinin derecelendirmesinin ve kredi notunun yanında tecrübeli banka çalışanın analitik bakış açısı ile doğru kredi verilmesine bir adım daha yaklaşılmış olunur. Beş ay önceki mali verilerle değerlendirilen bir firmanın bazen kayıt dışı satışları olduğu ve doğru kayıtlar tutmadığı durumlarda da kredi taleplerinin değerlendirildiğini ve sonuçlandırıldığını da hatırlatmak isterim. Bu nedenlerle yüzde yüz doğru kredi maalesef yoktur çünkü kredi yapılan teknik hesaplamalarla ve tecrübeli gözlemlerle bir çok değişken barındıran geleceğe ilişkin tahminlere ve değişkenlere göre verilmektedir.

Bankacılıkta kredi derecelendirme kavramı ve önemi incelenmiş; kredinin tanımı ve unsurları, kredi türleri, bankaların kredilendirme süreci ve ilkeleri, derecelendirme kavramı ve tarihçesi, bankacılıkta kullanılan kredi derecelendirme yöntemleri ile analiz teknikleri ayrıntılı olarak ele alınmış ülkemiz bankacılık uygulamasındaki durumu aktarılmış olup; kredi derecelendirme, bankaların finansal sağlığını ve uzun vadeli sürdürülebilirliğini korumada kritik bir rol oynayan, bankacılık sektörünün vazgeçilmez bir unsurudur. Bankaların kredi riskini etkin bir şekilde yönetmeleri, doğru kredi kararları almaları ve finansal sağlıklarını korumaları için; kredi derecelendirme süreçlerini sürekli olarak geliştirmeli ve güncel analiz yöntemlerini kullanmalı, düzenleyici otoritelerin de bankaların kredi derecelendirme uygulamalarını

yakından takip etmesi ve gerekli düzenlemeleri yapması bankacılıkta kredi derecelendirmesi için son derece önemlidir.

KAYNAKÇA

- Akansu Esin (2006). Akansu Esin (2006), Kredi Kartı Tahsisi İçin Puanlama Modeli T.C İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Para, Sermaye Piyasaları Ve Finansal Kurumlar Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi
- Altuğ Fatih (2010), T. C. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilimdalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı Doktora Tezi Finansal Analiz Sürecinde Sistematik Bir Yaklaşım Ve Öneriler
- Ayvalı Nurdan (2015), Banka Başarısızlıklarında Aktif Kalitesinin Rolü Ve Değerlendirilmesi T. C. Marmara Üniversitesi Bankacılık Ve Sigortacılık Enstitüsü Bankacılık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi
- Babuşcu Şenol (2005), Basel II Düzenlemeleri Çerçevesinde Bankalarda Risk Yönetimi
- Çelik Faik (2008), Bankalarda Kredi Yönetimi T.C. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını
- Çoşkun Zeynep (2009), Bankacılıkta Derecelendirme T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Para, Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi
- Ege İlhan (2006), Kredi Derecelendirme Sistemleri ve Kobiler, 3. Kobiler ve Verimlilik Kongresi İstanbul Kültür Üniversitesi
- Eğilmez Mahfi (2012), Rejting Nedir, Ne İşe Yarar? <https://www.mahfiegilmez.com/2012/03/rejting-nedir-ne-ise-yarar>
- Firmalara Özel Kredi Ürünleri (2022), <https://krediokuryazarlikhaftasi.com/ticari-kredicesitleri-nelerlerdir/>
- Gümüş Umut Tolga, (2017), Finansal Analizde Kullanılan Oranlar ve Firma Değer İlişkisi: BİST’de İşlem Gören Çimento Firmaları Üzerine Bir Analiz
- Güney Alptekin (2008), Banka İşlemleri Beta Basım Yayım
- Güvendi Hande (2006) T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Teorisi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Kredi Değerleme Sistematiğinin Risk Yönetimi Üzerindeki Etkileri
- Halisdemir Önder (2004) Bireysel Kredilerin Değerlendirilmesinde Skorlama Yönteminin Kullanımı
- Jcr (2025), JCR Eurasia Rating, Derecelendirme Metodolojisi (2025) <https://www.jcrer.com.tr/tr/metodoloji/derecelendirme-genel-bilgiler>

- Karamustafa Cemal (2013), Türk Bankacılık Sektöründe Sorunlu Kredilerin Analizi Ve Uygulamaya Yönelik Politika Önerileri Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi
- Kavcıoğlu, Şahap (2003), Ticari Bankalarda Sorunlu Kredilerin Yönetimi, Çözüm Yolları ve Takibi, Türkmen Kitabevi
- Küçükkoçaoğlu Güray (2008), Derecelendirme Kurumları, Enformasyon Servisleri <http://www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcum7>.
- Lawrence David, (2002), Managing a Consumer Lending Business, Lawrence Solomon Partners
- Scoring & Rating Systems, <https://www.creditreform-rating.com/en/credit-services/data-analytics/scoring-system-and-rating-system.html>
- Seval Belkis (2024), Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu, Kredi Derecelendirmesi
- Seval Belkis (1994), Kredilendirme Süreci ve Kredilerin Yapılandırılması, İ.Ü. İşletme Fakültesi Yayını
- Sezer Mehmet Feridun (2019), T. C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Finansal İktisat Ve Bankacılık Programı Yüksek Lisans Tezi Firma Kredi Derecelendirmelerinin Belirleyicileri Olarak Finansal Rasyolar Üzerine Bir Analiz
- Spk (2009) Derecelendirme Faaliyetiyle Yetkili Kuruluşlar <http://www.spk.gov.tr/indexcont.aspx?action=showpage&menuid=6&pid=10&subid=1>
- Şakar Birgül (2006), Banka Kredileri ve Yönetimi, Beta Basım Yayın A.Ş.
- Şakar Hakan (2001), Bankalarda Kredilendirme Teknikleri, Strata Training & Consulting Yayını
- Takan Mehmet (2001), Bankacılık Teori Uygulama ve Yönetim, Nobel Yayın Dağıtım
- Toroslu M. Vefa (2024), Banka Kredisi ve Çeşitleri <https://satinalmadergisi.com/banka-kredisi-ve-cesitleri/>
- Tuğcu Can Tansel (2018), Bankalarda Kredi Yönetimi, T.C. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını
- Tuna Kadir (2004), Karlılık Analizi Makale Halkbank <https://www.halkbankkobi.com.tr/tr/uzmanina-danisin/makaleler/finansal-yonetim/karlilik-analizi.htm>
- Tuncer Senar Çağırın ve Ulusoy Yasin (2019), Kredi ve Kredi İşlemlerinin Hukuki Açından Değerlendirilmesi Eurasian Socioeconomic Studies

Usman Ediz, Sunalı Halil (2008) “Rating: Yatırımcılar ve İhraççılar Fonksiyonları”,
Active Bankacılık ve Finans Dergisi

Yazıcı Mehmet (2003), Bilanço Kuramları ve Çözömlerleri Nihat Sayar Yayın ve
Yardıı Vakfı Yayınları

Yazıcı Mehmet (2009), Kredi Derecelendirme Kuruluşlarının Önemii Ve Denetimi

Yenisu Ersin (2019) Finansal Tabloların Oran Analizi İle İncelenmesi Adese
Örneği Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

Ziraat Katılım Bankası A.Ş. (2024), Kurumsal Krediler Uygulama Esasları

Ziraatbank (2025), <https://www.ziraatbank.com.tr/tr/kurumsal/krediler>

ÖZET

Bankacılık sistemindeki kredilerdeki ürün çeşitliliği, rekabet ortamı, artan iş hacmi bankacılıkta belirsizliği dolayısıyla riskleri artırmıştır. Bankacılıkta kaynakların etkin, verimli ve en önemlisi doğru kredilere yönlendirilmesi; kredi sisteminin etkin çalışması, tasarruf sahiplerinin haklarının korunması ve bankaların risklerini doğru yöneterek sürdürülebilir karlılık sağlaması için kredi derecelendirmesi zorunluluk olmuştur. Bankalar, kredi derecelendirmesi sayesinde kredi risklerini doğru bir şekilde değerlendirir, kredi faiz oranlarını ve limitlerini belirler ve böylece potansiyel kayıplarını en aza indirerek kârlılıklarını artırır. Bu süreç, hem finans sektörünün istikrarına hem de reel sektörün kaynaklara erişimine katkıda bulunur. Kredi derecelendirmesi, nicel ve nitel verilerin, finansal tabloların ve sektör analizlerinin kullanıldığı matematiksel bir süreçtir. Her banka kendi stratejisine uygun derecelendirme sistemi ve değerlendirme sistemi kurar ve kredilerin geri dönüş performansına göre modellerini günceller. Teknik analizlerin yanında kredilendirilecek firmanın yönetim kalitesi, iş düzeni, ortakların geçmişi de derecelendirme sistemi içerisinde dikkate alınır. Teknik analizlerin yanında tecrübeli bankacıların gözlemleri ve firma ziyaretlerindeki izlenimler kredi derecelendirmesinin yanında krediyi vermek için önemli bir karar noktasıdır. Ülkemizde muhasebe sisteminin anlık olmaması nedeniyle eski verilere dayalı değerlendirmeler yapılır; bu yüzden doğru kredi kararı için teknik analiz ile tecrübe birleşmelidir. Bankalar, kredi riskini etkin yönetmek, finansal sağlıklarını korumak ve sürdürülebilirlik sağlamak için derecelendirme süreçlerini sürekli geliştirmeli, düzenleyici otoriteler de bu uygulamaları denetlemelidir.

Anahtar Sözcükler: Bankacılık, Kredi, Risk, Derecelendirme,

ABSTRACT

Credit rating in banking; the product diversity in loans within the banking system, the competitive environment, and increasing business volume have increased risks due to uncertainty in banking. Directing resources effectively, efficiently, and most importantly, towards the right loans in banking; the effective operation of the credit system, the protection of depositors' rights, and the sustainable profitability of banks by managing their risks correctly have made credit rating a necessity. Thanks to credit rating, banks accurately assess credit risks, determine credit interest rates and limits, and thus maximize their profitability by minimizing potential losses. This process contributes to both the stability of the financial sector and the access of the real sector to resources.

Credit rating is a mathematical process that uses quantitative and qualitative data, financial statements, and sector analyses. Each bank establishes a rating system and evaluation system suitable for its own strategy and updates its models according to the loan repayment performance. In addition to technical analyses, the management quality of the firm to be credited, its business order, and the history of the partners are also taken into account in the rating system. In addition to technical analyses, the observations of experienced bankers and impressions from company visits are an important decision point for granting credit alongside credit rating. Due to the lack of an instant accounting system in our country, evaluations are made based on old data; therefore, technical analysis and experience must be combined for the right credit decision.

Banks should continuously improve their rating processes to effectively manage credit risk, maintain their financial health, and ensure sustainability, and regulatory authorities should audit these practices. Keywords; Banking, Credit, Risk, Rating,

Key Words: Banking, Credit, Risk, Rating,